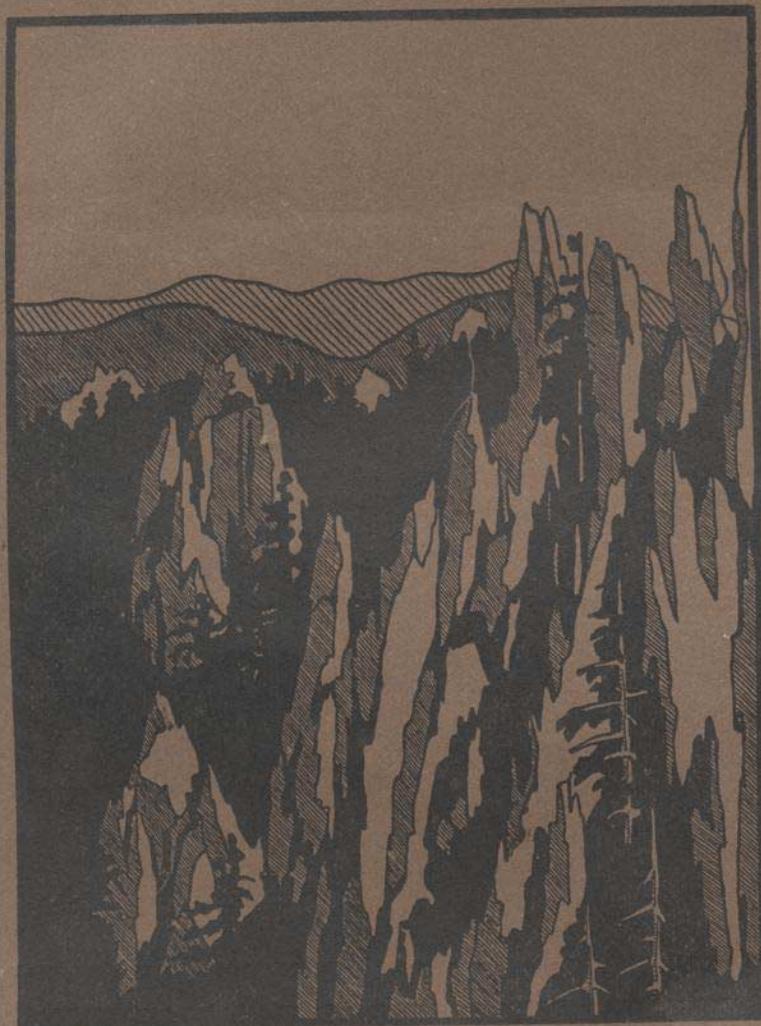

Poštarska plaćena u golovom

H R V A T S K I
PLANINAR

GLASILO HRVATSKOGA PLANINARSKOGA DRUŠTVA

GOD. 1932.

BROJ 7.

HUBERTUS KABANICE

NEPROMOČIVE PROTI KIŠE

PRAVA ZAŠTITA PLANINARA

U NAŠIM PRODAVAONAMA

OD DIN 200–340

FOTO-APARAT I MATERIJAL

kupit ćete najjeftinije kod tt.

GRIESBACH & KNAUS

JURIŠIĆEVA ULICA BROJ 1

ZAGREB

gdje dobijete besplatno i stručnu uputu u snimanju planina

Kod planinarenja uvijek

Hansaplast
brzi ovoj

Čovjek se lako povredi ili ogrebe. Nositte zato uvijek sa sobom Hansaplast — brzi ovoj. Za nekoliko sekunda on je namješten; a zadržava svim higijenskim zahtjevima,

bez da Vam smela u kretanju. Hansaplast je rupičast Leukoplast sa kompresom od mulla za desinfekciju. Zahtjevajte izričito Hansaplast i pazite dali je rupičast

Planinari i skijaši

upotrebljavaju često kod svojih izleta i prema potrebi i prije odlaska

NIVEA-CREMU
NIVEA-ULJE

Oni time umanjuju pogibao neugodnih opeklina od sunca i ledenjaka, a štite svoju kožu od utjecaja oporog vremena.

Dobivaju zdravi i prekrasni tamni sportski izgled. Radi svoje sastojine koži srodnog Eucerita, koji se ne nalazi u nijednom drugom sredstvu za njegu kože, prodiri Nivea Creme i Nivea ulje duboko i temeljito u kožu.

JUGOSL. P. BEIERSDORF & CO. d. o. o., MARIBOR

Nivea Creme Din 5.00 - 22.00, Nivea Ulje Din 25.00 i 35.00

Prva zagrebačka tvornica salame, kobasica, masti i suhomesnate robe

K. RABUS I SIN, ZAGREB

Tvornica Sesvete kraj Zagreba

Telefon broj 42-58

Brzopostupni naslov: RABUS

Cijenici na zahtjev franko.

Svi planinari foto amateri

zadovoljni su postig-
nutim rezultatima,
ako za svoje snimke
upotrebljavaju

KODAK FOTOMATERIJAL.

Poznajete li već
novi

KODAK - „AZURA” - gaslicht papir?

Taj papir po čitavom svijetu poznat je već uslijed svog lijepog
crno-plavog tona i otporne emulzije.

KODAK d. s. o. j. ZAGREB, Praška ulica br. 2

Zahtijevajte uzorke!

Na veliko: Zvonimirova ulica 2.

LEŽALJKE

I. vrsta Din 95-

II. vrsta Din 128-

POGORELC ZAGREB, Jelačićev trg 11

FRKOVIC i DRUG
ZAGREB MESNIČKA 5.

M. DRUCKER
ZAGREB, ILLICA 39

**Klepperovi čamci
šatori i kabanice**

Kompletna
planinarska oprema

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXIII.

SRPANJ 1932.

BROJ 7.

DR. BERNHARD BAUER

GRAZ

U ČARU DURMITORA

Silni Durmitor prvi sam put zamijetio sa vrha Lovćena. Očaran gledao sam prijeko prema njegovim vrhovima, koji su izgledali da-leki i nepristupni. Godinu dana kasnije putovao sam sa dragim drugovima od Foče kroz dolinu Drine prema njemu. Preko Tjen-tišta dohvatila je naša mala karavana sklop Bioča. Sa njegovih smo vrhova vidjeli na istoku prekrasno carstvo Dolomita. Ej, to su bili šiljci i zupci! I par dana kasnije već smo kretali onamo, prema Durmitoru. Prođosmo dolinom Vrbnice i prešavši preko Pive stupali smo prema zamarnim vrhovima.

Na bujnoj i prostranoj plani Dobrog Dola udarili smo svoj glavni tabor. Odатle smo se popeli na mnoge vrhunce. Uspesmo se i na ponosni rog Bobotova Kuka (2522 m), na najviši vrh Durmitora, kojega smioni lik odmah nas je snažno privlačio. Veselo je bilo tamo gore naše raspoloženje, jer je vazda ponosito čuvstvo, kad u stranoj zemlji stojiš na najvišem vrhu. Daleko pruža on vidike na crnogorsku zemlju sa njenim vрpoljima i njenim širokim hriptovima.

Nas je prije svega vezala njegova najbliža okolina. O jednom bezimenom vrhu — ja će ga u kratko zvati Bezimenim — pripovijedao nam je u Zagrebu Dr. Gušić, kojemu zahvaljujemo na mnogom dobrom savjetu. Na nj se, vele, još nitko nije popeo, a da je Malone iste visine kao Bobotov Kuk. Uporno smo ga tražili i konačno ga nađosmo sjeverno od nas. Pogledam odozgo nije izgledao tako golem, jer je bio niži i jedva 1 km od nas udaljen.

Ali jošte jedan nas je mamio: Minin Bogaz. Kao priča zvuči njegovo ime! Kao čarolija nas je privlačio. Ali ga ne mogosmo naći. Kada smo za nj pitali našeg vjernog provodiča Omar agu Čamperu ili kojeg pastira, oni bi mjesto odgovora samo glavom klimali. Obuzela nas čežnja, da se i na njegov vrh popnemo. Ali tek gdje leži? Dugo smo sjedjeli i gledali u blizinu i daljinu i nagadali: Minin Bogaz, Minin Bogaz...

Dva dana kasnije uspinjali smo se sa novog glavnog tabora na Crijepljni Poljani u ranu zoru u Ališnicu. Došli smo k njenim kamennim planinskim stanovima upravo u času, kad su blago iz njenih uskih torova izgonili. Žestoki psi čuvari protezali se i pružali lijeno u prvom svjetlu sunca i bijesno zalajaše na nas, čim su nas opazili. No mi se nismo na njih osvrtali i prođosmo brzo dalje. Skoro iza stanova bila je nagrađena naša znatiželja, koja nas je bez prekida naprijed gomila; Bezimeni Vrh stajao je pred nama! Širok i golem diže se u vis i zatvara krnicu Ališnice. Donekle oblik njegov sjeća na Sellu ili na koji drugi vrh Dolomita.

Uspeli smo se u njegovu sjeverozapadnu škrbinu i uhvatismo ga preko njegova sjevero-zapadnog grebena. Na grebenu ili neposredno kraj njega penjali smo se napornim, a na nekim mjestima vrlo oštrim plaženjem. Lomno kamenje tražilo je od nas najveći oprez. Napokon smo došli na strmu i pločastu površ glavice. Tu smo se mogli vrlo lijepo uspinjati s pomoću malih hvatova i stavova. Divni su bili pogledi u dubinu: lijevo dolje u krnicu Ališnice, koja je bila već duboko pod nama, i desno u samotnu i divlju krnicu Škrke. Dva velika jezera, opkoljena jedino grušljem i stijenjem, bliještala su iz nje sa posve nevjerljivo modrom bojom.

Nije predugo trajalo, i mi smo stigli na tjeme Bezimenog Vrha (2480 m), sa kojega Bobotov Kuk čini posve nadmoćni utisak. Smiono se uzdiže pred nama njegov vitki stjenoviti lik, tako bliz, te smo mogli držati da stojimo na malom Bobotovu Kuku. Time smo postigli jedan od glavnih ciljeva svoga pothvata, o kojem smo mnogo raspravljaljali! Koliko nas je privlačio prekrasan pogled u smijegom ispunjene i jezerima iskićene krnice, toliko nas je uzbudivalo i pitanje, da li se doista jošte nitko nije na taj vrh popeo. Na vrhu je bilo nešto kao vrlo star kamenik, ili ga uopće nije bilo? Dugo smo o tom vijećali. To će se pitanje jedva moći riješiti. Možda je prigodom ruske izmjere zemlje u drugoj poli prošlog stoljeća bio tko na njem, jer je sa istoka lakši uspon na ovaj vrh, nego na Bobotov Kuk. No nama ipak ostaje jamačno uspjeh prvog uspona po sjevero-zapadnom grebenu.

S vrha smo plazili po grebenu prema istoku pa smo se otišnuli preko vrlo strmog starog snijega (Firn, slov. sren) u Valoviti Do, u veliku istočnu krnicu Bobotova Kuka. Sad smo opet pošli da tražimo Minin Bogaz. Kako nismo znali, koji je to brijeđ, odlučisemo naprosto da se uspnemo na sve vrhove u okolini. Jedan od njih to će svakako biti. Prvi je došao na red vrh istočno od Bobotovog Kuka; tu je pred nama bio krasan stjenoviti vrh, koji se

ravno iz krnice diže sa pločastom sjevernom stijenom. To je doista bio Minin Bogaz, kako smo kasnije doznali.

Uspeli smo se iz Valovitog Dola po snijegu na jednu škrbinu, koja je sjela baš u središte grebena, što spaja Bobotov Kuk sa Mininim Bogazom. Brzo smo se odatle uzverali na jedan toranj na grebenu, sa kojega smo se morali strmim pločama plazački spustiti u najbližu škrbinu. Sad smo stupili na pločasti greben, koji je valjalo sa svom okretnošću nadmudriti i svladati pravim zračnim penjanjem. Konačno su nas primamile lijepе grede na južnoj strani; sa ovih stigosmo na prvi vrh (2390 m) Minina Bogaza. Oštar greben, zatvoren golemim kamenim balvanom dijelio nas je od drugog višeg vrha (2402 m). Teško je bilo plaziti preko njega. Ali ništa više nije moglo zaustaviti našu čežnju.

Ovaj vrh našli smo potpuno netaknutim. Mir i pokoj nas je okružavao. Pobožno smo sagradili kamenik i dugo smo sjedili uročivši u čarobnu krasotu divljeg samotnog gorskog svijeta. Suri orlovi lagano su jedrili nad vrhuncima i oštro su nas, strance, pogledavali; jamačno su vični da ove visove nalaze prazne i puste.

Kada smo penjački silazili lakšim sjevero-istočnim grebenom pokraj velikog okna u stijeni i tada se spustili u Valoviti Do, bila nam je glava već puna novih planova. Jer smo opet južno od Minina Bogaza opazili niz vitkih tornjeva i zubaca, koje smo zamijetili već na više dosadašnjih uspona, a za koje su se naša planinarska srca zanosila. Mi smo ih zasad za sebe okrstili tornjevima Dobrog Dola; možda će jednom tko pozvaniji odrediti njihovo pravo ime.

Dug i umarajući bio je narednog dana naš hod sa našeg stalnog logora u Crijepuljni Poljani k ovim tornjevima. Opet smo se uspijali kroz Ališnicu, popriješko preko Valovitog Dola i tada dalje poprečno na jedno sedlo (2250 m), upravo južno od Lokvice. Konačno smo došli u blizinu tornjeva, koji su naz izazivali. I gle, po-kazalo se da ih ima više i da stojimo pred više njih, kojih do sada uopće nismo vidjeli. Mi smo se popeli sa sedla najprije na golemo podnožje, na kojem stoje tornjevi i po njemu smo, tražeći najviši toranj, došli do pod 3. i 4. toranj. (Brojim tornjeve sa prije spomenutog sedla 2250 m). Sa podnožja išlo se prilično kosim žlijebom lijevo na visoku škrbinu između obadva tornja. Iz škrbine dospjeli smo preko glatkih ploča na treći, koji je oko 2300 m visok. Nakon što smo veselo vidik uživali i lijepi kamenik sagradili, krenusmo natrag. Ali silaz preko glatkih kvrga (Wülste) nije bio nikako vrlo jednostavan! Lakši je bio uspon na 4. toranj. Sa njega smo se spustili i htjeli smo se popeti na oba preostala. Drugi je u prvi mah izgledao kao da se jedva može osvojiti. Odozdo uopće nije dopu-

štala visina tih tornjeva od 50—70 m da se lako riješi, kako i gdje se mogu najbolje zgrabiti. Pokušali smo našu sreću kroz pukotinu sličnu dimnjaku između 2. i 3. tornja i uspeli se na usku škrbinu, sa koje se je po strmim pločama sa malim hvatovima u prvi mah moglo samo na desno dalje krenuti. Iznenada sam stigao, penjući se prvi opet na 3. toranj. Doživio je dakle odmah i svoj prvi prijelaz, ali se valjda i čudio mojemu ovoga puta razočaranom licu. Sada smo pokušali uspon iz slijedeće pukotine; ali iz nje nije uopće bilo moguće drugome se tornju približiti. Konačno smo otkrili njegovo slabo mjesto: tanak i uzak procijep (Riss) u njegovu glomaznom tijelu vodi na malo sedlašce između njegova dva slabo izrazita vrha. Kroza nj smo se probili i gombali u najljepšem plaženju na drugi toranj. Prvi toranj smo ostavili i zadovoljili smo se sa ova tri prva uspona, jer je taj prvi toranj uistinu pločast i kvrgast kuk, koji se može svladati samo umjetnim pomagalima. I ovaj put smo iz ljestnosti u taboru ostavili petlje od konopa, klinove, kvake i ostalo oruđe. Naša nas je želja za znanjem vukla danas na Šljeme, pa nas je čekao dug i težak povratak u taborište.

Došla je zadnja večer u ovom prekrasnom stranom gorskog svijetu. Oko vatre u taboru sjedili smo nijemi i sanljivi. Uz nas je naš vodič karavane Omar Aga Čampana iz Tjentišta sa svojim pomoćnicima. Crna kava i čaj kružili su društvom. Naši muslimani pjevali su turobne pjesme. Sve dublje i dublje spuštala se noć na nas, jasne zvijezde treptjeli nad tamnim bregovima i nad šumom crnom kao noć... Ali u nama je plamsalo veselje, što smo svladali tornjeve, vrške i zupce. Ispunila se čežnja za velikim novim doživljajima i pretvorila u ljubav prema veličajnim ljepotama ovih bregova. Samo nam je bilo teško, što smo se morali dijeliti od bregova; teško i što smo se morali dijeliti od Omara Čampere. Njega smo doista zavoljeli. Njegov oprez, njegovo poznavanje puta, njegovo najsavršenije poštenje i vjernost stekli su ubrzo naše neograničeno povjerenje. A njegova jednostavnost, njegova želja za znanjem i u prvom redu njegova ganutljiva briga za sve nas osvojile su za nj i naša srca.

Budno sanjanje izgubilo se je lagano u san o smionim šiljcima i tornjevima, što se popinju k nebu, o čarobnim grebenima i krnicama. Snježne pjege sjaju iz sive stijene. Zeleni čilim planinskih pašnjaka, šareno protkan cvijećem, širi se pred podnožjem bregova. Nad svim tim diže se, kao simbol uzvišene samoće i veličine, golemi rog Bobotovog Kuka.

Preveo Dr. I. Krajač.

NA NEPOZNATIM I POZNATIM STAZAMA U CRNOJ GORI

(Nastavak.)

Biočke Grede.

Jutro 24. VII. osvanulo još uvijek tmurno, ali kiša ne pada, ako i puše prilično oštrosno i ledeno. Drži bura. Pođemo ipak. Cilj su nam spomenute Biočke Grede. Vodi nas domaćina Maksim. Jedan od prilike kilometar puta idemo natrag k Stabanskoj česmi a onda savijamo desno, točno na sjever. Uspon je lagan i postepen tako, da sam ga mogao projašiti do same glavice, 2290 m. Vegetacija od silne žege i abnormalne suše sva izgorjela. Žalost pogledati! Tek u najvišim položajima i po pukotinama stijena prileglo k tlu ili se stislo u zavjetrinu kamenja nešto subalpinaca i pravih alpinaca. Tu me pozdravila i naša ilirkinja, sjajna, niskoga rasta i sitnog lista, ali za to velikoga cvijeta ljubica, Viola Zoysii, u žutim i violetnim primjercima. Tko ih ne pozna, držao bi ih za dvije različite ljubice a one to nisu. Ista je to biljčica, koja se javlja u dvije odlike, u dvije boje: žutoj i violetnoj, od kojih je prva običnija a druga rijeda. Osobito pak tu me razveselila vrlo rijetka Silene graminea, rođakinja naših klinčića, karanfila, biljka odozdo maslinasto-hrđastih a odozgo bijelih ili slabo ružičastih latica. Bilo je to uopće prvi put, da sam ju našao, i odatle moje veselje. A i moj kolega dr. K. našao je po stijenama dosta svojih miljenika-lišajeva. Ali je pri njihovu sakupljanju pokazivao po mojem mnijenju i previše smionosti u vezanju po odsjećenim i gotovo okomitim liticama Biočkih Greda. Držao sam u jednom momentu, da ga moram i opomenuti. Unatoč njegovu uvjeravanju, da nije opasno, poslao sam ipak Maksima, da stane ispod njega i da mu bude od pomoći, ako bi ju slučajno trebao. Uspon naime na Biočke Grede, kako već rekoh, lagan je i postepen, ali samo sa njihove jugozapadne strane, dok su sa sjeveroistočne nepristupačne i prava strahota. Tu su one, rekao bih, kao otkoljene u čitavoj svojoj dužini od malone jednoga kilometra i ruše se strmoljavce i okomito duboko dolje i do 400 metara. Čovjek se sve i nehotice odmiče natrag od ruba tih strahovitih provalija. Zovu ih Kotlovi ili Struge. »Kotao«, nad kojim mi stoјimo, zatvaraju sa protivne strane Vlasulja i sama Biočka planina. Poradi slabih atmosferskih prilika i vidik je sa Biočkih Greda bio toga dana slab na daleko, ali zato divlje grandiozan na same Grede i zanimljiv na najbližu okolinu: Kručicu i Suvovor u jugoistoku, Štiro skoro u istoku, Bioč u sjeveru i Vlasulju u sjeverozapadu.

U pet poslije podne pili smo već toplo mlijeko u Maksimovoj kolibi.
Naš »five o'clock tea«!

Stabljanska jezera i Ljubotino Ždrijelo

Sutradan osvanulo vedro a kasnije i otoplilo te se na Stabanskoj česmi halalismo sa Maksimom, da još istoga dana za vidna stignemo u Orlovac planinu, koja se kao nastavak Lebršnik a protegnula sve do nad Stubicu. Da dodemo onamo, moramo natrag na Ljubotinu Lokvu i Ljubotino Ždrijelo. Ja ču sa konjima sam tamo, jer dr. K. želi da obide Stabljansko Jezero. Sastat ćemo se negdje kod Ljubotine Lokve, oko koje kao što i po stranama Ljubotina Ždrijela želim ja malo botanizirati, dok su opet za njega povoljniji izgledi oko jezera.

Stabljanska su Jezera dva: gornje, veće, koje Stabanci zovu Veliko Stabljansko Jezero i na pol kilometra ispod njega donje, Malo Stabljansko Jezero. Dr. K. posjetio je Veliko a bacio je pogled i na Malo i vratio se oduševljen njihovom ljepotom. Veliko Stabljansko jezero dugačko je od prilike kakovih 200 a široko kakovih 50 metara. Svuda u naokolo osjenjuje ga visoka bukova šuma. Obale su mu nešto kamenite, ali u većem dijelu pitome, posute šljunkom i finim pijeskom. Sjajno mjesto za kupanje! Donje je jezero za dvije trećine manje od gornjega.

Ljubotino Ždrijelo, na kojem se nadoh oko deset sati, strahovita je uvala, puna kamenja i kamenih blokova, što se iz godine u godinu odlamaju od jugoistočnih, skrajnih, Kukovića izdanaka. Korito mu je zato botanički mršavo i tek po koja biljčica, po najviše *Asplenium fissum*, da se uhvatila u pukotinama raspucanog kamenja. Bogatiji su mu vegetacijom rubovi, tako zvane Ljubotine Strange, koji se zelene a po kojima vegetira i nešto kržljave bukve. Tu sam među drugima ubrao i dvije prekrasne biljke: bijeli, nenazubljenih latica i delikatna mirisa klinčić, *Dianthus integer* i veoma rijetku leptirnjaču *Astragalus hypoglottis*. Na žalost ovu potonju samo u plodu.

Prema dogovoru sastali smo se dr. K. i ja o podne baš ispod samoga Ljubotina Ždrijela. Za eventualne naše nasljednike po ovim na vodi oskudnim krajevima spominjem, jer nije zabilježeno u generalnoj karti, krasno i hladno vrelo pitke vode, koje će žedan planinar lako naći. Ono izvire ne baš daleko ispod Ljubotinoga Ždrijela u bukovoj uvali, koja i nije drugo nego samo njegov nastavak i koja od Ljubotina Ždrijela ide sve do Stabljanskih Jezera. Tu poviše vrela sreli smo i jednog pastira, Pantu, iz Brštevca pod Orlovcem i uglavili s njim, da nas poslije podne povede uz nagradu

Foto: Dr. B. Bauer

DURMITOR: BOBOTOV KUK (2522 m) SA BEZIMENOG VRHA.

Foto: Dr. B. Bauer

DURMITOR: BEZIMENI VRH IZ ALISNICE.

Foto: Dr. B. Bauer

DURMITOR: POGLED SA ŠLJEMENA
na Minin Bogaz (sprijeda) i Bobotov Kuk i Bezimeni Vrh (u zaledu).

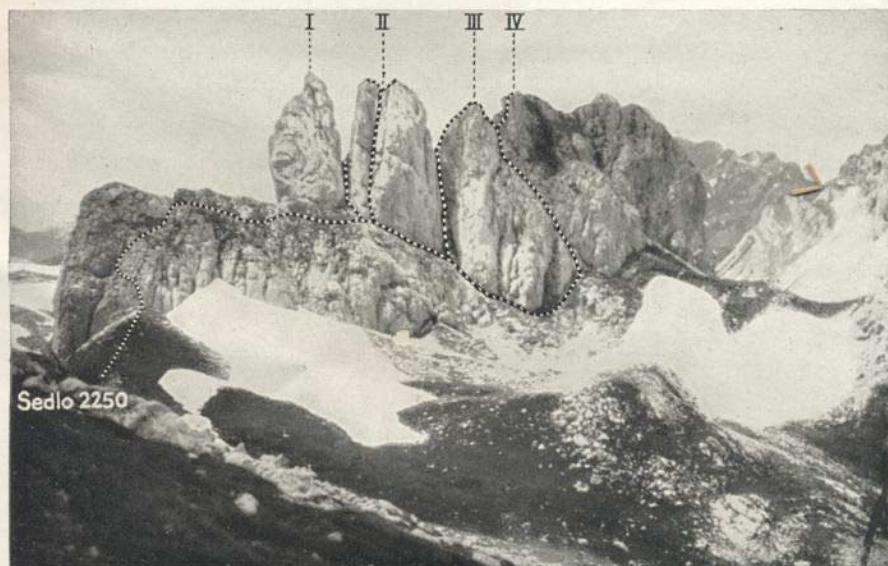

Foto: Dr. B. Bauer

DURMITOR: TORNJEVI DOBROG DOLA.

onamo i poneši i naramak drva za noć, jer je ondje bezdrva pustoš. Međutim nas je morila i druga briga, pa ga zapitamo, da li ima u Orlovcu vode? Ima vrelo, ako se nije voda odbila, — odgovara Panto. Nama je taj odgovor nekako sumnjiv. A ako se odbila, nastavljamo inkvizitorski, šta onda? jer bez vode ne možemo biti. — Eh, onda ju valja donijeti ispod Kuka; — uzvraća. Obećamo povećati mu nagradu, bude li morao po vodu na tri četvrti sata daleko vrelo pod Kukom.

Orlovac i Kremeno Ždrjelo

Sam uspon iz Brštevca do ispod same glavice Orlovca ne traje više od jednoga sata, ali zato je dosta mučan. Staza se oštrosispine a mjestimice vodi preko golih litica i glatkih ploča tako, da su ih konji jedva savladavali. Stanemo na poljanici pod samim vrhom u jednoj uvali, od prilike 1800 m., gdje bi se imalo nalaziti i Pantino vrelo. Pošaljemo ga odmah da vidi, ima li vode? Vrati se uskoro sa poraznom vijesti, da nema. Drugačije da je uvijek ima obilno, ali da se odmah izgubi, padne li za strogih posnih dana što mrsna u vrelo, pa makar i mala grudica sira. Mora da su pastiri bili ovih dana tu na vrelu, veli on, i mrsom ga opoganili, kako već jesu kao mladež lakoumni i obijesni. Unatoč našem razlaganju, da mrs pastira ne može biti uzrokom oskudice vode, — ako je uopće ikada tu vrelo doista i bilo — nego ovogodišnja abnormalna suša, Panto uporno ostaje kod svoga. Kako nemamo ni vremena ni volje s njim se natezati, požurujemo ga na vrelo pod Kukom, kako bi se odande mogao još za dana vratiti. Mi pak sami ostajemo, gdje smo, na poljanici i dižemo »šaren« šator. »Šaren« zato, što su mu dva lista bijela a dva zelena. I to je posebna priča, ali za danas neka je!

Tu smo se pod Orlovcem bavili dvije noći i jedan dan — baš na samo Anino — i dosta se napatili. Naša poljanica pokazala se vrlo nezgodnom za logorovanje. Nigdje u njoj ni krpe hлада, a sunce se gotovo ustobočilo nad tjemenom. Zrak je u njoj od vrućine samo podrhtavao. Izgarali smo od silne žege i skidali sa sebe sve odijelo, ostajući u samojo košulji i kupaćim gaćicama. Pod šatorom bilo još i gore: kao u najzagrijanijoj parnoj kupelji. Tako po danu, dok su noći bile osjetljivo hladne, pače toliko studene, da je jedno jutro osvanula i slana po šatoru i po tlu okolo njega. A i inače nije nam se pa ni turistički isplatilo ovamo u stranu zalaziti.

Na sam vrh Orlovca (1985 m.) uspeo se dr. K. sa našim praktiocem Milanom, dok sam ja ostao kod »šarenoga šatora«, da čuvam stvari i uredim herbare. Sa jedne blize glavice povrh poljanice, na

koju smo se poslije njihova povratka sa Orlovca nas dvojica prošetala, uživa se krasan pogled na susjedne vrhove Lebršnika i na Kuk a zagledali smo u daljini, tamo na jugo-iztok, i planine Durmitorske.

Ne previše žalosni ostavljamo na 27. srpnja Orlovac i krećemo pod Kuk na vodu Kremenim Ždrijelom. Ime mu je vjerojatno od kremena, koji se tu nalazi često, uprskan u vapneno kamjenje i vapnene gromade i iz njih se izdiže u obliku velikih kvrga ili dugoljastih pruga. Ove se vide već iz daleka, jer se u okolnom vapnenu ističu svojom žuto-zelenom bojom, kojoj je uzročnik jedan lišaj, Rhizocarpon geographicum, koji je karakterističan baš za silikate, dok se nikada ne razvija na čistoj vapnenoj podlozi. I zato pojava ovoga lišaja uvijek znači, da tu u vapnenu ima i silikata.

Konjski »salto-mortale«.

Silaz Kremenim Ždrijelom na Široko Vrelo pod Kukom jedan je od najstrašnijih, što sam ih ikada u Crnoj Gori prolazio. Parac mu je samo onaj u Urdenim Dolovima nad Trnovackim Jezerom. O jašenju ni govora. S početka još, pomozi Bože, silazi se nekako, ako i vrlo strmo, kao po nekim travom obraslim stepenicama velikih dimenzija, ali poslije nestaje trave, nema stepenica nego sam pusti kamen, kameni vir, okamenjen kaos, kroz koji se malone strmoglavce probijamo. Siromašni konji pod teretom još su na većoj muci. Polagano, polagano i proračunano silaze. Svaki čas postaju i ispituju teren, da nađu ne dlan zemlje nego dlan sigurne ploče ili kakovu udubinu u kamenu, u koju će nogama stati. I tu umalo da se ne dogodi nesreća. Žustra Milanova samarna kobilica sturala, Bog ju pitaj kako, obje prednje noge u jednu škrapu, pa kada se ganula, da će naprijed, poslušale ju samo zadnje noge, dok one prednje nije mogla iz škrape išcupati. Kako je strmina bila velika, nije se ona više mogla baciti natrag, nego je skupa sa teretom na leđima naglavce, pravo prekoglavce i prekovratce načinila pravi »salto mortale«. Nama zastao dah. Gotova je, slomila vrat — bila nam svima ista misao. Pa ipak ništa joj ne bi. Ni najmanje štete — niti njoj, niti teretu. Podigosmo je na noge i ona mirno, barem na oko za nas, pode, kao da se nije ništa dogodilo. Moram reći da sam po cirkusima već gledao svakojake konjske vještine, ali ovakov konjski »salto mortale« još nikada ne vidjeh.

Nastavit će se.

PLANINARSKO NAZIVLJE

K o n a c .

Planina — gora.

Prvo, što valja raspraviti, jest samo ime: Dinarske Planine. Planina je prvo a i danas: gorska livada, travna čistina, gdje blago pase. Tako se zove i u našem novom katastru. Tako su narodna imena n. pr.: Planina Sv. Križ; Planina »Na kraju kod hotela »Zlatorog«; Planina »Pri jezeru« kod kuće na Triglavskim Jezerima; Planina za Liscem kod Orožnove kuće; Planinca kod Preserja i t. d.. Tako i na Velebitu ime: plan (Jadičeva), plana znači zelenu čistinu na brijezu, na gori; slično: proplanak. Prema tome, kada se imenom planina krsti gorje, to je imenovanje pars pro toto. Ne mijenja ništa na pravom i prvočnom značenju riječi, ako se je taj smisao bilo gdje izgubio. Uostalom i Stara Plana i Šar planina uistinu su golemi gorski pašnjaci barem sa sunčane strane. Međutim i kada bi se ime planina i moglo uzeti kao adekvatno imenu gora, i onda plural: planine ne znači gorje, t. j. jedan skup ili sustav gora, nego znači: gore t. j. pojedine rastresene kose bez nužne unutarnje suvislosti.

Jezik je govorni izražaj naroda. Što je narod na višem stepenu razvoja, to ima veću i jaču diferencijaciju pojmove, a time i jezika, što se imena tiče. Primitivni narodi imaju jednostavne nediferencirane pojmove, a po tom i vrlo jednostavan jezik, pa se jedna i ista riječ upotrebljava za nediferencirane cjeline. Razvitkom naroda u kulturi diferenciraju se pojmovi, a tome odgovaraju i imena, što ih jezik u sebi nosi i daje. Tako kultura i razvoj nužno znače i diferencijaciju i produbljenje pojmoveva, zato je i za izražaj pojedinih pojmoveva nužno mjerodavna najdirencijanija, a ne primitivna riječ (koja jošte ne luči sastavne dijelove od cjeline).

Svaki jezik nosi u sebi svoje životne principe već od svog postanka; to je tako reći sistem njegove unutarnje logičnosti, kristalizacione osi njegove strukture, koji se ne smiju mijenjati, ako se neće da se oslabi otpornost i životna sposobnost samog jezika.

Naš jezik vuče svoju životnu snagu iz prastarih kulturnih i filozofskih principa srednje i istočne Azije napose iranskih. Dualistički princip stare narodne religije oslonom na nauk prvočnog Zaratustre proveden je dosljedno u našem jeziku, u koliko nije baš u posljednje vrijeme iz nerazumijevanja pokvaren. Taj dualizam s oslonom na našu pretkršćansku narodnu religiju je jedan od osnovnih principa, na kojemu je jezik sazdan. Drugi je osnovni

princip: da pravo staro narodno imenovanje ima svoj logički i filozofski i stvarni smisao, a nije slučajno. Treći je princip, ako ga smijem tako nazivati, princip analogije, koja se trajno povlači i daje strukturu jeziku provodeći u sve daljim valovima prva dva principa.

Ne ulazeći u detalje valja ovdje samo istaknuti da u prvotnom i čistom našem jeziku: sve, što je u terenu prirodno: gore, jest gora, a što je: dolje, jest dol-inu. Sve, što je gore u terenu, jest gorje, ali nije jedino planina, jer je planina samo čest gore. Sistematska skupina gora je gorje, a skup raznih gora su gore. To je temeljno ime, koje se analogijom dalje razvija: podgorje, prigorje, nadgorje, vrhgorje, zagora, zagorje i pogorje (pohorje), predgorje gorenjsko i t. d. Planina nema te sposobnosti da se tako gipko prilagodi prema samom terenu, pa i ne treba da ima, jer je ona samo dio gorske površi, a nije identična sa pojmom gore, koji je daleko veći i širi i dublji nego je pojam riječi planina. Sa svim tim suvise i imena ljudi, koji tamo stanuju kao: prigorac, podgorac, gorštaci, zagorac, gorani, i t. d. Jednaku ili sličnu sposobnost priлагodivanja terenu ima ili je imao i dol. Tu i danas imamo: dolina, dol, dolac, dolčina, udolina, složenica: dubodolina, dolje, potonje pogotovo u složenicama: razdolje (na pr. Begovo), prodlje, uz-dolje, podolje i t. d., pa vlastito ime mjesta Doljani.

Razlozi prof. Cvijića za naziv: planina za visoku goru (u studiji: »Srpsko-hrvatska terminologija i nomenklatura« u djelu: »Govori i članci III. Beograd, Napredak 1923. str. 75 i slijed.) ne obaziru se uopće na činjenicu da samo gora i riječi izvedene iz nje mogu u našem jeziku da gipko i bez jezičnog nasilja adekvatno izraze sve terenske veleoblike na gorju. Ne može dakle da bude kao jedini i isključivi mjerodavan noviji naziv »planina« za najviše ispone tla, koji tih odlika nema, a nastao je čini se u krajevima, gdje se je izgubio intimni kontinuitet sa primarnim starim jezikom i njegovom strukturom. Riječ: gora je prvotna i za razvoj sposobnija, te ju imaju i drugi slavenski narodi, napose Rusi (gorá), Česi (hora), Poljaci (góra). Ruska alpinistička društva nose naziv: Gornoje obščestvo. Najbolji dokaz, da je samo »gora« prvotno ime za najveće i najviše visočine tla, jest ime: Crne Gore, koje se je konačno razvilo i ustalilo u duhu jezika tako, da obuhvata najviše uzvisine tla u Dinaridama. Jednako i Hrvatski Gorski Kotar na sjeverozapadu Dinarida, koji u širem smislu obuhvata i najviše vrhove: Risnjak, Snježnik, Bitoraj, Jelenc, Obruč i bezbrojne druge baš u svom srcu. Jasno je da na tom ne može ništa promijeniti činjenica, ako »gora« na sebi nosi ili je nosila šumu, jer nema gore, koja nije bilo gdje nikada nikakove šumice imala, izuzevši onu nad

vegetacionom zonom, pa ime gora ne isključuje šumu, pače ju po svom sadržaju uzima u širinu svog pojma. Ne postoji nigdje kakav ogromni kompleks šume u ravnici i nizini, koji bi se zvao: Crna Gora, ili Gorski Kotar, ali postoje Ravni Kotari i Kotari u nizini. Nije dakle za uporabu riječi: gora mjerodavna »šuma«, nego su za nju mjerodavne najviše užvisine tla.

Za ispravnost geografskog nazivlja ne mijenja ništa na stvari, ako narodna pjesma u nekim krajevima (n. pr. u Imotskom, v. Broz-Iveković, Rječnik), gdjegdje »gorom« zove i šumu (drvo), a prof. Cvijić na osnovu toga misli da se pod gora razumijevaju samo male užvisine tla. Isto tako ne smeta, ako se je naziv gora kao ime posebnog konkretnog ljudskog naselja danas preselio sa visa u dolinu (Kranjska Gora, Ravna Gora u Gorskom Kotaru itd.).

To osnovno narodno imenovanje od pradoba ne smije i nema nitko pravo da mijenja, a najmanje zato, što je slučajno kod jednog dijela naroda oslabio smisao za unutarnju strukturu i logiku jezika i za njegovu analognu adekvatnu prilagodivost realnim vrstama i oblicima tla, ili zato što je eventualno neki učenjak odnosno njegov prevodilac — koji tu jezičnu strukturu i logiku nisu opazili — upotrebljavao poremećene riječi suzujući i nehotice već kulturno stечenu, potpuno izgrađenu diferencijaciju narodnog jezika. Najmjerodavniji je uvijek čisti, logični i po vlastitim principima razviti jezik, koji svaku činjenicu i kulturno diferencirani pojам može da pokrije posebnom vlastitom narodnom riječi.

Prema svemu tome ime Dinaridama može u duhu našeg jezika da bude: Dinarsko Gorje, a više znanstveno: Dinarski gorski sustav, sklop ili splet.

Naziv: planinac (str. 52 i str. 54 cit. čl.) za alpinist (Bergsteiger) u našem jeziku je jezično nemoguće. Čini se: riječi, koje označuju živa bića na -ac, ili su izvedene od boravišta ili znače neko svojstvo. Tako se mogu tumačiti nazivi za ljude: zagorac, prigorac, podgorac; jazavac od jaz-a, koji živi u škuljama; lisac je muški od lisice, a u prenesenom smislu onaj, koji ima svojstvo lukavca; jarac je muški od jareta, prasac od praseta, podlac je svojstvo, pa smutljivac, neznabožac itd.

Ono, čime se ljudi bave, označuje se obično nastavkom: -ar. Zato: kotlar, ribar, stolar, cestiar, šumar, a ne: kotlac, ribac, stolac, cestac, šumac. Samo iznimice se nastavkom -ac svršava bavljenje, a i to je, čini se, tek kasnije preneseno od imena životinja na ljude. Tako i čovjek, koji se planinama bavi, jest: planinar, a čovjek, koji u planinama stanuje je: planinac. Odatle u Sloveniji prezimena: Planinc, Planinec. Jednako: zagorac, primorac, prigorac itd.

Može biti samo: šumarsko, cestarsko, ribarsko itd. društvo ili udruženje, a ne šumsko, ribno, cestovno udruženje kao udruženje ljudi cestara, ribara, šumara itd. Ali zato: šumsko gospodarstvo, riblja hrana, cestovna mreža. Dakle i: planinarsko društvo kao udruženje planinara, a ne planinsko društvo u našem jeziku. Može biti po objektu rada: spiljsko društvo, jer speleologija obuhvata ukupnost spilja. Planinama se bave: pastiri, šumari, lugari, lovci, planinari, geolozi, botanici, geografi itd., ali udruženje nijedne od tih vrsta ljudi ne obuhvaća isključivo cijelo bavljenje ljudsko planinama. Zato se ni društvo nijedne od tih vrsti ljudi ne može krstiti prema objektu rada dakle: planinsko; nego može samo nositi ime udruženja ljudi, koji se u tom društvu kupe t. j. planinara, šumara, pastira itd., dakle: šumarsko, pastirsko, planinarsko itd., ako već za alpinista rabimo riječ izvedenu od planine. Ako tako ne postupamo, stvaramo nemogući i nemoćni, nesuvislji i nelogički jezični konglomerat.

Prema onome, što je prije rečeno o gorama kao pravom prastarom narodnom imenu za uzvisine tla gore nad zemljom, bilo bi pravo logički stvoreno narodno ime za novi pojam Bergsteiger: gorar.

Muška imena gora.

Prema Zarathustrovu filozofskom dualističnom sustavu, koji je i danas primarna podloga naše narodne psihe, a po tom i strukture jezika, današnje naše gore nose prvočno i autentično gotovo isključivo muška imena onđe, gdje pravo staro ime jošte danas postoji; jer je ispon tla: muški, a dolina (udubina tla) je: ženska. To se tiče samo prvočnih autohtonih imena, a ne oznaka i opisa, kakove su n. pr. Debelo brdo, Pljesivica. To je kod onog gorja, kojemu se je danas uobičajilo dodavati oznaku: planina. Tako n. pr. nabrajajući samo po Cvijiću u spomenutoj studiji: Goleš, Rudnik, Miroč, Kom, Ostrog, Durmitor itd., Garač, Kotić, Lovćen, Umotić, Babjak; a tako držim da je i Šar, a ne Šara, koje potonje je stvoreno valjda umjetno prema planina. Od ženskih imena visoke gore (ne oznake), što ih u toj studiji navodi prof. Cvijić, ime: Orlja može da je nastalo od Orljak, kakovih imena i danas ima u Hrvatskom Krasu. Imena, što se tamo spominju: Krivača, Javorina, jesu oznake preudešene na noviju »planinu« ili goru t. j. na ženski spol od: Kriv i Javor. Suha planina je opis. Urvina je zapravo: Rilo (poput Biokovo, Rožano, Rugovo), jer ga imenom Rilo u Bugarskoj zove čitavo autohtono pučanstvo, a to je mjerodavno i to je ime općeno prihvaćeno; Romanija će biti možda naziv za nekadašnji predjel, zemlju (okolicu) Daco-Romana, a Rumija nad

Barom isto tako kao nekadanji predjel, zemlja Rûma t. j. Bizantinaca, kako ih jošte naziva arapski geograf Edrizi (V. Hirc: Zemljopis Hrv. I. str. 64.) (Romanija sa 1647 m aps. vis. je uostalom viša i veća od Rumije sa 1593 m, ma da je po prof. Cvijiću tobože prema narodnom imenovanju: Rumija »planina« t. j. uopće veća i viša, a Romanija »gora« t. j. »nije vrlo prostrana i visoka«.)

Obično je ženskog spola — opet potpuno u smislu iste dualističke filozofije — voda tekućica. Tako s obzirom na ime terenskog visa kao Orljak n. pr. Orljača pod Svetim Brdom, Orljava u Slavoniji. Moguće da je i ime Ivanjščica kao ime gorskog masiva naknadno prihvaćeno od potoka?

Iz ovih i ostalih primjeraka najkarakterističnijeg i najvišeg našeg gorja počevši od Snježnika preko Velebita do Durmitora je najvjerojatnije: da su stara i prava narodna imena vrhova i njihovih masiva prvotno, u koliko su autohton ili od naroda prihvaćena u zapadno-dinarskom području: muška imena, kao što su i imena otoka na moru s istih razloga. Gdje se je prvotno ime izgubilo, nastala su i imena srednjeg spola, većinom kao opisi terena: Bilo (Senjsko), Rogovo (od Rog), Biokovo (od Bilo), Mirovo itd. Slično kao Sarajevo, Orahovo (nedaleko Fojnice), Stupačinovo, Lukovo itd.

Prema normalnom muškom imenovanju vrha samo iznimice dolazi žensko narodno ime za najviši vrh i njegov masiv. To je većinom ne kod najviših vrhova gorja ili je dano iz drugih specijalnih razloga (mitoloških itd.), konačno i kao izvedeno iz opisa. N. pr.: Bjelolasica i slično valjda od »bilo« (valjda: čisto bilo-suvat); Plješivica noviji izraz za starohrvatski Pliš (kod Gornjeg Jelenja u Gorskem Kotaru na primorskoj strani), t. j. golo bilo (plješivo). Kobilica (izvor mitološki); Visočica je uistinu planina, koja sastoji u svom visokom dijelu od suvati na zapadnoj pristupačnoj strani (kao i Stara i Šar planina). Višnjevica (izvor mitološki), Baba (mitološki); Gromovača (Sjeverni Velebit) prvotno valjda predjel (okolica), gdje gromovi udaraju, konačno: najviši ispon njegova tla t. j. vrh.

7 Dinarska planinska sistema.

Prema tome nazivu u nominativu morale bi se sve grčke i rimske riječi srednjeg spola pretvarati u našem jeziku u riječi ženskog spola. Zato nema niti unutrašnjeg jezičnog niti logičkog razloga. U praksi bi to značilo da moramo govoriti: ova sistema, ova teritorija, ali i ova diluvija, ova aluvija, aluminija, ova litija, ova natrija, ova paleozoika, ova mezozoika. Bez obzira na to, što je to za jedan slog bez potrebe i suvišno predugačko, naš jezik po svojoj

unutarnjoj prvotnoj strukturi i logici nužno ne trpa u ženski spol pojmove, koji znače aktivni red, poredak, sustav, sklop, splet, razlog; a isto tako niti određeni dio tla: predjel, kraj itd., što je sve muškog spola. Poradi toga je jezično logično samo: sistem, teritorij, aluminij, paleozoik itd., t. j. riječi muškog spola, a s istog razloga i: razmjer, ne: razmjera; razlog, ne razloga.

Ako se dakle mjesto: »dinarski gorski sustav« ima upotrebljavati tudjica, onda to može biti u duhu našeg jezika samo: dinarski gorski sistem, a nikako: dinarska planinska sistema, ako ne ćemo da svjesno rušimo duh, logiku i unutrašnju strukturu i snagu, što su naš jezik kroz duže tisućljeća držale.

U. GIROMETTA:

SPLIT

NA VRHU BIOKOVA (1762 m.)

Izlet HPD »Mosor« (Split) i HPD »Biokovo« (Makarska)

U ovo divno premaljetno doba, kada se božica Flora trudi i muči, da po studenim biokovskim vrtačama probudi iz dubokog zimskog sna stoljetne bukve, budi se istodobno i kod nas splitskih planinara čežnja, da tu svetu i impozantnu našu goru posjetimo, pa da je i mi, ne samo veselom planinarskom pjesmom, već i djelatnošću našom na nov i jači život prizovemo. Ne idemo samo k njoj da se naužijemo divnih izraza njene veličanstvene prirode, već da također i hodočastimo u pravi planinski hram i raj, koji u sebi i na sebi kriju takvih velebnih osobina, kakvih je uopće teško na bilo kojoj našoj planini naći. Rada se ona iz plavoga našega mora, opasana divnim zelenim šumicama, pak se naglo diže, poput jezovitoga titanskog zida, strmo u vis, okićena tamnim potkapinama, ljutim procijepima, surim propastima, dubokim strminama i jedinstvenim točilima. Preko te ispucane stijene, načičkane vilinskim kukovima najbizarnijih oblika i veličina, prelazi ona gordo u vanredno kaotičnu kamenitu površ, koja zbog pustih škrapa, vrtača, zvezkara, sniježnica i ledenica izgleda kao da je jedna mirijadama boginja teško osuta. U toj duduši ljutoj, ali ne manje veličanstvenoj površi, impozantno dominira Sv. Jure, najviši vrh Biokova (1762 m. vis.).

Na tome vrhu, na kojem su ognjene munje malne dnevni gosti, bio je uređen na Duhove čudan sastanak, sastanak članova HPD »Mosor« (Split) i HPD »Biokovo« (Makarska). Tu se dakle sastadoše t. zv. »čudaci«, koji u vedrim i teško pristupačnim planinskim visinama ne traže samo tjelesne okrepe i razonode, već i duševnog podstrelka za samo na oko idealan, ali u bitnosti plodonosan rad, komu je temelj neograničeni altruizam, zbog čega upravo i rada plodovima trajne vrijednosti za grad, selo i planinu, a na ponos cijelokupnoj otadžbini.

Mi »od Mosora« udariamo ovog puta sa Zagvozđa, dakle sa kopnenе strane, pa kroz sama četiri sata doista teškoga i napornog uspinjanja, svladamo oštru teškoću strmoga biokovskog krša, te se domogosmo jedinstvenog vidičkovca, impozantnog Sv. Jure, odakle se svud uokolo upravo raskošno otvaraju čarobni kopneni i morski vidici. Premda je obzorje bilo toga jutra prilično

mutno, mogosmo ipak da se odatle pozdravimo sa brojnim našim starim znan-cima, a napose sa Prominom, Svilajom, Dinarom, Troglavom, Kamešnicom, Ša-torom, Vitorogom, Cincarom i Prenj-planinom. Prema jugu se pak na daleko i široko mrko raseglo pusto kameni more dubokih vrtača — ljuta biokovska površ — a dolje duboko prosulo se biserje naše, brojno naše otočje, pa sve oko njega sjaje, bliješti, titra, ljeska i treperi, kao da se u zlatu i draguljima kupa.

Približismo se crkvici pokrovitelja planinskih visina, te ostadosmo ugodno iznenadeni zapazivši na njenom istočnom zidu našu planinsku markaciju, bijelo-crveni kolut, čiju važnost i značenje znade da cijeni i shvaća samo onaj, koji se u planini borio s burom, snijegom, maglom i olujom. Ta inače skromna markacija nijemo, ali nadasve vjerno vodi do sigurne luke. Ona nije samo nada već višekrat i spas planinara. Znak je to kulture, koja prodire u najvrletnije planinske krajeve. Taj bijelo-crveni kolut jasno je nama očitovao, kako su požrtvovni članovi makarskog »Biokova« vješto znali da za samih par godina svoga djelovanja osiguraju sve staze i nogostupe biokovskog masiva. Dok smo pomicali na silan i naporan rad oko izvedenja tih markacija, dotle nam se između dubokih vrtača ukaza duša makarskog »Biokova«, dični predsjednik ing. Igo Oraš, koji je inače svojim radom i nastojanjem na pošumljivanju biokovske goleti uvelike zadužio čitavo makarsko primorje. Gromkim »Zdravo!« pozdravljamo njega i drugove mu, a osobitim se ushitom uzradovasmo, kad ugledasmo i najmlađu članicu »Biokova«, osmogodišnju djevojčicu, koja je nakon noćenja u studenim biokovskim stajama htjela da prati svoga predsjednika sve do Sv. Jure.

Na Sv. Juri razvio se sada nadasve srdačan razgovor između nas »sa Mosorom« i onih »sa Biokova«, nakon čega je slijedilo razgledavanje durbinom ubavoga okoliša, gdje je radna podružnica HPD »Biokovo« počela da zida prvu planinarsku kuću na Biokovu.

Nakon dvosatnog odmaranja na Sv. Juri uputisemo se prema lugarnici »na Lokve«. Mi, koji smo se višekrat spuštali sa Sv. Jure prema lugarnici i koji okušasmo teško i pogibeljno vrludanje po razrovanoj biokovskoj površi, ostadosmo razdragani na pogled majstorski izgradene staze, koja te sa Sv. Jure za sami jedan sat glatko i sigurno vodi do lugarnice. Ovom stazom, koja je nadasve vješto markirana, može da se uistinu ponosi HPD »Biokovo«.

Kod lugarnice »na Lokve« eto nam novoga veselog iznenadenja! Uz brojne članove »Biokova« sjatilo se ovdje i tridesetak učenica i učenika građanske škole iz Makarske, a bilo je tu i nekoliko naših »sa Mosorom«, koji su izveli uspon iz Makarske preko Vošca na Štropac. Tu se rukovasmo sa blagajnikom »Biokova« gosp. Radovanovićem i s tajnikom g. Berošom. Dok se u okolini lugarnice orila vesela planinarska pjesma, dotle su se biokovski lugari trudili da nam čestito okrene par janjadi, koje, dabome, u tren oka pojedosmo.

U 3 sata poslije podne uslijedilo je vanredno zanimljivo silaženje po veličanstvenom točilu pod Štropcem. Po toj labilnoj kamenoj rijeci, uokolo zatvorenoj divnim izrazima biokovske prirode, veselo se gibala brojna povorka planinara i sličila živoj šaruli. Pri silaženju se mnogi odvazište na majstorske poteze, pri čemu je bilo čestih padanja, sudaranja, a i ajmekanja, ali sve bez težih posljedica. Iz Velog brda, gdje točilo svršava, uputisemo se ravno u ubavu i slikovitu Makarsku, gdje stigosmo u 6 sati poslije podne, dakle nakon četrnaest satnoga planinarenja. Tijekom večere u »Centralu« oslovio je predsjednik HPD »Mosor« prof. Girometta upravu i članstvo »Biokova« te je izrazio duboko priznanje za rad i nastojanje posestrime »Biokovo«, koja se i u đamašnje teško doba, kada mnogi jaki duhovi lako klonu i kad je privatna inicijativa

malne zamrla, odvažno eto sprema, da zida prvu planinarsku kuću na Biokovu. Svoj je govor završio obećanjem, da će »Mosor« ne samo moralno veći i materijalno uvijek potpomoći plemeniti i požrtvovni rad HPD »Biokova«.

U ime HPD »Biokovo« odvratio je predsjednik inž. J. Oraš, izrazivši usrđnu zahvalnost na laskavim riječima priznanja, ističući, da je upravo plodnosan rad HPD »Mosora« bio jaki podstrek za rad i nastojanje HPD »Biokovo«. Sutradan u jutro povratio se »Mosoraši« parobrodom u Split, vanredno ushićeni sa ovog lijepog, zdravog i nadasve poučnog izleta.

RAD PODRUŽNICA H. P. D.-a

H. P. D. podružnica »Mosor« u Splitu

održala je 3. marta ove godine glavnu godišnju skupštinu, koju je otvorio predsjednik profesor U. Girometta, koji je u srdačnom pozdravu zahvalio članstvu za plemenito nastojanje i rad oko unapređenja planine i sela i pozvao drugove, da prije prelaza na dnevni red po planinarskoj tradiciji upute smjerne pozdrave svome Kralju, što je skupština prihvatiла trokratnim poklikom »Živio Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar«. Nato je pročitan izvještaj o radu »Mosora« u g. 1931., koji je kao i u prošlim godinama bio vrlo uspješan ne samo na polju planinarstva, već i prosvjete, pošumljivanja krša, unapređenja sela, očuvanja i populariziranja prirodnih ljepota, unapređenja prometa stranaca, pa napose i na humanom polju. Sve su se sekcije upravo natjecale u radu, u kojem se nastojalo da se uz jačanje tijela jača i oplemenjuje srce i duh. Broj članova iznosio je 300, od kojih dobra trećina otpada na aktivno članstvo. Među njima je vladala uzorna sloga i disciplina, iskreno drugarstvo, uzajamno poštivanje i snošljivost. — Turistička sekcija pod vodstvom požrtvovnog druga Š. Kaline priredila 43 izleta, u kojima je sudjelovalo oko 1120 članova, što su prevalili oko 1200 km pretežno planinskoga terena. Najbrojniji su izleti bili uzduž srednjeg toka rijeke Krke sa 73 učesnika i na Golja planinu u Bosni sa 52 člana. Posjećene su ove planine: Mosor (po više puta), Kozjak, Vilajica, Opor, Biokovo, Vidova gora (Brač), Zmijska gora (Pelješac), pa Kujača, Golja, Hreblijina i Vitorog u Bosni, nadalje visovi Južnog Velebita, slovenske i austrijske Alpe, a jedan drug se uspeo i na Zugspitze (2963 m). Na tim izletima članovi su bili svuda lijepo primani i prijazno susretani, napose od seljaka i gorštaka, koji im bili vazda pri ruci. — Prosvjetna sekcija priredila je 13 predavanja, i to od veće česti iz područja turistike i prirodnih nauka. Predavači su bili: Dr. Ercegović, prof. Girometta i Dr. Rubić. Opisi društvenih izleta izišli su u dnevnicima »Novo Doba«, »Jadranska Pošta«, »Jutarnji List«, »Novosti«, pak u ilustriranom tjedniku »Svijetu«, dok je predavanje prof. Giromette o osobinama i čarima podzemnoga krškoga svijeta držano u zagrebačkoj radio-stanici i priopćeno u 1. broju »Hrvatskog Planinara« god. 1932.

Sekcija za markacije izvela je nove oznake na tri planinarska puta na Mosoru, koji od Srinjina, Dubrave i Gornje Žrnovice vode do planinarskog doma na Mosoru, pak obnovila označke za dva puta, i to od Velikog Kabala i Šipačke do Doma. Postavljeno je 14 orientacionih ploča s natpisima i izgrađena pregledna karta centralnoga Mosora. — Društvo je živo podupiralo organizaciju prometa stranaca, dajući inozemnim društvima upute za ture po planinama kopnene i otočke Dalmacije. — Vanredno uspješan rad je pokazala foto-sekcija, priredivši zajedno sa foto-sekcijom posestrime »Velebit« sa Sušaka vrlo lijepu

i zanimljivu fotoamatersku izložbu u Splitu. Sekcija je pod vodstvom kap. Gattina omogućila izdanje dadesetak vrsta društvenih dopisnica u više tisuća primjera i to većinom motiva iz pećine Vranjače i okoline planinarskog doma na Mosoru. Društvena zbirka negativa povećana je sa par stotina negativa, a Dom na Mosoru je okićen sa stotinjak uspjelih pozitiva, koji posjetiocu dočaravaju ljepote naših planina i dolina. — Speleološka sekcija, kojoj je djelatnost trajno vrlo usko vezana uz ime požrtvovnog druga R. Mikačića, dovršila je uređenje Vranjače. Stubište, koje vodi do dubine od 90 m, bilo je na izloženim mjestima provideno prsobranom, a kabeli električnog voda izmijenjeni i pojačani. U atriju je uzidana mramorna spomen-ploča. Pećinu je kroz zadnje dvije godine posjetilo preko 5000 stranaca, koji su svi ostali zadivljeni njenim čarobnim krasotama. Dne 24. V. prošle godine posjetili su Vranjaču Nj. Vel. Kraljica, prijestolonasljednik Petar, kraljević Tomislav i knez Aleksandar, koji su ostali ushićeni ljepotama pećine, izrazivši svoje priznanje odboru »Mosora« na požrtvovnom radu oko uređenja, očuvanja i popularizovanja ovoga rijetkog podzemnog bisera. — Šumska sekcija pod stručnim vodstvom druga I. Drašića nastavila je rad oko pošumljivanja krša. Priredena su dva »šumska dana«, održano više predavanja i napisano više članaka o gajenju i zaštiti šuma. »Mosor« ima sada dva prostrana borova nasada: na Ljuvaču okolo Doma na površini od oko 100.000 m² sa 110.000 borića i u okolini pećine Vranjače na površini od 30.000 m² sa 35.000 borića. Osim toga je oko Doma zasadeno stotinjak voćaka, veći broj gloga i drugih penjačica, a sada će posijati razne vrsti alpskih trava. U tom je važnom radu društva veliku pomoć pružila Banska uprava, šumsko odjeljenje u Splitu, čijem se načelniku ing. K. Grubiću i ovom zgodom izriče usrdna zahvala.

U nizu društvenih pothvata od osnutka do danas zasebno mjesto zauzima dovršenje gradnje i svečano otvorenenje reprezentativnog planinarskog doma Mosoru, kojemu je društvo dalo ime »Kraljica Marija«, da se oduži za riječi priznanja, kojim ga je prigodom posjete Vranjače Nj. Vel. Kraljica počastila za naslovanje oko očuvanja prirodnih ljepota i pošumljivanja golog krša. Žilava planinarska ustrajnost omogućila je društvu, da opskrbi Dom potrebitim namještajem, tako da služi ne samo planinarima kao sigurno zaklonište i uporište, nego i širem općinstvu Splita kao udobno i zdravo odmaralište. U blizini Doma uređeno je ljekovito vrelo Ljuvač, iz kojega ide vodovod u Dom i s druge strane do pojila, što je u betonu izgrađeno za potrebe seljaka i stoke. Pred domom uređena je prostrana terasa sa potpornim zidom, a nad njime izgrađena planinarska staza do »vidilice« na visini od 1000 m, dok je selo Gornje Sitno spojeno sa Domom udobnom konjskom stazom. Potporom Banske uprave u Splitu izgrađena je i djelomice proširena spojna automobilska cesta između Žrnovnice i Gornjeg Sitna. Za radnje na tim cestama izriče društvo zahvalnost načelniku tehničkog odjeljenja ing. Matuloviću, inspektoru ing. Stelli i ing. Pavloviću, šefu tehn. odjelj. kod sreskog načelstva u Splitu. — S obzirom na teške posljedice ljetne suše u Zagori društvo je zaključilo, da odustane od priređivanja zabava i da energije, koje bi se na to utrošile, upotrebi za plemenitiju i rodo-ljubniju svrhu. Umjesto pokladnih zabava društvena je humana sekcija pod vodstvom agilne drugarice Vinke Bulić priredila 2 dobrotvorna pohoda zagorskoj siročadi. Pri tom su članovi posjetili tridesetak sela lećevičke, mučke, trogirske, drniške, kliške i poljičke općine i obdarili 226 obitelji sa ukupno 1.400 članova, porazdijelivši 10.145 kg pure, 250 kg suhog mesa i oko 300 komada rubenine. Veći dio tih sredstava darovali su ljudi dobra srca, naročito iz krugova splitskih trgovaca preko Šimuna Jelaske i tvrtka A. Mitrović i sinovi

u Splitu, pa svima društvo javno izriče zahvalnost u ime zagorske siročadi. Predsjednik na koncu izvješća naglašuje, da su nastojanja »Mosora« vazda nailazila na snažnu potporu, plemenitu susretljivost i razumijevanje kod svih onih, na koje se je odbor obraćao, pa napose izriče duboku zahvalnost banu Primorske banovine g. Dr. I. Tartagli, koji se upravo svojski zauzimao za društvo. Nakon izvještaja blagajnika M. Machieda, njegova odobrenja i odrešnice staroj upravi prešlo se na izbor nove uprave, koja je sastavljena ovako: predsjednik prof. Giometta, potpredsjednik Dr. Abramić, tajnik A. Seitz, blagajnik M. Machiedo, pom. blagajnik D. Slobodnjak, ekonom Doma Š. Kalina, ekonom Vranjače R. Marki, knjižničar I. Mallig, poslovoda Ljubica Varenina, društveni liječnik Dr. Petrašić; odbornici: Dr. Ercegović, Katica Valdevid, U. Čakarun, M. Vidović; pročelnici sekcijskih: Š. Kalina, R. Mikačić, I. Draščić, Dr. Rubić, kap. I. Gattin, Vinka Bulić; nadzorni odbor: E. Bognolo, R. Celeghin i Dr. Marović. — Na koncu je predsjednik prof. Giometta u ime cijelog odbora zahvalio članovima na iskazanom povjerenu i zaključio sastanak pozvavši društve na dalji ustajni rad i drugarstvo, jer samo na taj način može se postići napredak i uspjeh kao i dosada.

H. P. D. podružnica »Orjen« u Dubrovniku

držala je 17. III. ove godine svoju 4. redovnu glavnu godišnju skupštinu pod predsjedanjem Dr. Đure Orlića, koji se zahvaljuje na tako brojnom odzivu i izriče zadovoljstvo, što je planinarski pokret pobudio živo zanimanje među građanstvom. Govori o koristi i prednosti planinarskog sporta i skijanja za život, zdravlje i nasladu čovjeka, a napose u ovom kraju, gdje hiljadugodišnjom historijom okrunjeni Dubrovnik pruža za to obilje idealno podesna terena, kako ga nema nijedna druga rivijera. S hvalom spominje velike zasluge našega Đure Pany-a kao osnivača planinarstva u ovim krajevima, s veseljem ističe, kako bratska sloga i drugarski duh vlada među članovima od početka do danas, pa kako je najvećma zaslugom g. Pany-a, Središnjice i drugih faktora na Orjenu sagraden društveni dom. Naročitu pažnju obraća ski-sekciji, koja se sa 28 aktivnih članova uspješno razvija i napreduje. Vrlo je znamenito, što sa ove točke mora možemo pružiti svakome užitak toga zimskog sporta. Društvo se počelo širiti i dalje te je uvelo i šumsku sekciju, koja će se brinuti za vrlo važan posao, pošumljivanje našega gologa i pustoga krša. Svoj je lijepi govor završio brzovavnim pozdravom Nj. V. Kralju, Središnjicima, vlastima i ličnostima, koje društvu pružiše obilatu pomoć.

Nato je tajnik M. Kusijanović govorio o radu »Orjena« u g. 1931. Taj se je razvijao u više pravaca, ali sve nastojanje zaokupila je gradnja planinarske kuće na Orjenu, o kojoj su svi vodili brigu, a naročito društveni tajnik-blagajnik i vođa Đuro Pany. Zato su Orjen i kuća na njemu imali najviše društvenih izleta. Zanos i ljubav društvenih članova za planinarstvo, prirodu i lijepe naše krajeve pobudili su mnogo zanimanja za »Orjen«, pa premda privredne prilike nisu povoljne, ipak se u društvu opaža napredak prema g. 1930. ne toliko u broju članstva, koliko u obavljenim izletima. Koncem g. 1930. imao je »Orjen« 93 člana, a koncem g. 1931. ima 94, dok do dana ove skupštine ima 120 članova. Pripeđena su 42 društvena izleta sa 407 učesnika prema 38 izleta i 351 izletnika u g. 1930. Od tih izleta bilo je i višednevnih na Orjen, osobito za vrijeme gradnje doma. Podružnica je posjetila Lovćen—Jezerski Vrh (1657 m), da se pokloni grobu pjesnika »Gorskog Vijenca«, nadalje Lovćen—Stirovnik (1759 m), gordu i impozantnu Subru (1680 m) i neprophodne Reovačke Grede (1771 m) u Krivošijama.

Od stranih izletnika išli su sa članovima na Orjen 3 Holandana a na Subru 3 Engleza. U siječnju posjetili su Orjen načelnik dubrovački Dr. Mičić sa gospodom, viceguverner Narodne Banke Dr. M. Čingrija i ministar Dr. Ž. Mažuranić; zatim Dr. Medini i urednik »Jut. Lista« J. Horvat sa gospodom, koji je tim povodom priopćio u tom dnevniku lijep i iscrpan članak o Orjenu. Uspjelih skijaških izleta izvedeno je 9 sa 144 učesnika, a među ovima bila je utakmica juniora 15. II. 1931. na pruzi Vrbanje—Mokri Do pod Orjenom sa 42 izletnika, kojom je zgodom darovan pokal od »Putnika« dobitniku Filausu. Opaža se veliko zanimanje za ski-sekciju, jer taj sport mnogo privlači omladinu. U okolini Dubrovnika ima dosta zgodnog terena za skijanje. Kad napane velik snijeg, bijelo se polje pruža već od mede Konavala; kad je snijeg srednji, zgodni su Vrbanje, Mokri Do i Ubli, a kad je u nizini manje snijega, kao oko početka travnja, onda je kod kuće na Orjenu i u Lakićevoj dolini vrlo zgodno skijalište. Dok je u Dubrovniku temperatura +8 °C, kod Orjenske je kuće —5 °C. Tako zimski sport na Orjenu traje gotovo do polovine proljeća. — Spiljarska je akcija priredila 4 čisto naučna izleta sa 3 člana u istražene spilje na Grepćima u svrhu hvatanja spiljske faune. Pročelnik M. Kusijanović obišao neke krajeve bliže i dalje okoline, da pronađe koju novu pećinu. Tako je obišao jednu jamu i jednu pećinu u Topolomu kod Stona, jednu jamu kod Ošljega, jednu pećinu u Popratnomu kod Stona, jednu pećinu na Pelješcu u uvali Divna i u Podobuću. Ove će godine obići sa članovima foto-sekcije pećinu Močilje i čuvenu Vjetrenicu kod Zavale. Može se reći, da je rad »Orjena« opsežan i mnogostruk u otkrivanju prirodnih ljepota, čari i tajna nadzemnih i podzemnih. Njena spiljarska sekcija, udružena sa agilnom foto-sekcijom odlučila je ilustrirati, kao što je Močijska i Debelin, slične pećine, koje su već pretražene, ali još nisu snimljene.

Foto-sekcija sa mladim i vrsnim pročelnikom J. Jovanovićem iznijela je u mnogim vrlo uspјelim snimcima ljepote dubrovačke okolice, koji su dobili priznanje na fotoamaterskoj izložbi, pa se spremaju da to učini i u stranim listovima.

Šumarska sekcija osnovana je tek ove godine i sada se spremaju da sudjeluju u radu oko pošumljivanja gologa krša u dubrovačkoj okolici. Taj je rad upućen dobrim putem, čim je vodstvo sekcije preuzeo naš član, šumarski stručnjak g. Vučetić.

Planinarska kuća na Orjenu podignuta je na inicijativu g. Panya. Do sada je stajala preko D 52.000, a kad bi se uračunao darovani materijal i prevozna sredstva, sizalo bi na desetke hiljada više. Od toga je dala Središnjica D 32.000, općina Dubrovnik D 5.000, »Putnik« u Dubrovniku D 10.000, Zetska banovina D 4.000, članovi D 1.150. Radnja je bila vrlo otešvana radom vode, dovoza cementa, pijeska, drvila. Kuća je dovršena u rujnu i onda zatvorena, dok još nije bila osušena, pa je radi toga žbuka otpala, tako da treba žbuku ponoviti, ali ne pijeskom iz Vrbanja, koji je morena, nego dovezenim pravim pijeskom. Za gradnju je zaslužno društvo u Risnu, koje je darovalo daske i dalo voziti cement i pijesak. Tom je prigodom napravljena čatrnja na Orjenu i studenac žive vode. Još će se dobiti D 2000 za popravak čatrnje, a onda treba nabaviti, kad se iznutra opravi, postelje, klupe, posude i klinove. Brigu i nadzor rada kod gradnje kuće vodio je građevni odbor s g. V. Doršnerom na čelu, kojemu društvo duguje veliku hvalu.

Odlaskom vođe, bivšeg tajnika-blagajnika Dure Panya iz Dubrovnika, društvo je izgubilo vrlo vrsnu i agilnu silu. S njime se podružnica pozdravila oprošnom večerom i darovala mu u znak priznanja i sjećanja album sa sli-

kama, koje će mu dozivati uspomene na zajedničke izlete i drugarstvo. Tajništvo je povjerenio g. M. Kusijanoviću, a blagajništvo g. B. Brbori.

Društveni se sastanci drže svakog četvrtka, da se članovi dogovore za skupne izlete slijedeće nedjelje, koji se onda oglašuju na društvenoj ploči na ljekarni člana g. S. Barbieri pred Sv. Vlahom. U g. 1932. snju se ovi izleti: Orjen, Subra, Bijela Gora, Ubli, Sniježnica, Tmor i Neprobić kod Slanoga, Sv. Ilija kod Orebića, Durmitor i Lovćen; po moru najdivniji kraj dubrovačke okolice, pjeskovito žalo Blaca i Saplunar na Mljetu i Lago; iz Popova polja pješice u Dubrovnik, na Štedar i Svitavac kod Graba, na Sokograd, Bjelotinu i Ilin Vrh u Konavlima; u Ulcinj i Rumiju; iz Kotora na Cetinje i novim putem u Budvu; na Vračevo brdo povrh Trstenoga i na Oštru glavicu nad Rijekom. Članovima se preporuča da na izlete nose fotografiske aparate, s kojima će snimati brda, dolove, uvale, šume, stijene, mjesta, kuće, tipove i narodne nošnje, da se tako pribere materijal za izložbe i predavanja o planinarstvu, skijaštvu i spiljarstvu naših krajeva. Do sada je dobivalo društveno glasilo »Hrvatski Planinar« 19 članova, a bilo bi potrebno, da se broj poveća i da članovi što više u njemu surađuju. — Izvještaj se prima na znanje. — Nakon izvještaja blagajnika g. Brbore o stanju i poslovanju blagajne i izvješća revizora gosp. Dr. Skrivića, da je sve nađeno u redu, prešlo se na popunjene uprave. M. Kusijanović, izabran na prošloj skupštini za potpredsjednika, preuzima dužnost tajnika, B. Brbora onu blagajnika, a g. S. Barbieri čest potpredsjednika. Sav rad podružnice s pohvalom su pratili društveni časopis »Hrvatski Planinar«, koji je donio i opis izleta na Subru sa slikama, nadalje mjesna štampa, pa »Jutarnji List«, »Svijet«, »Novosti«, »Zetski Glasnik«. Skupština je na koncu uzela na znanje bogat novi program planinarenja i pošumljivanja i s odobravanjem saslušala predloge g. Joba, da se što više pomaže sekcija spiljarska i fotografiska, g. S. Barbiera, da se otkupljuju slike izrađene na izletima, i gosp. Soltara, da se izrazi zahvala g. Maiksnaru za njegove usluge i dobročinstvo društvu.

H. P. D. podr. »Velebit« u Sušaku

držala je 21. IV. o. g. svoju 9. redovitu glavnu skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Dr. Dinko Vitezić pozdravnim govorom, u kojem se osvrće na teške privredne prilike i lijepo bodri planinare, kako uza sve nedade, koje ih biju, ne smiju duhom klonuti: »Naročito mi planinari, koji smo u čestom doticaju s prirodom i njenim ljepotama, moramo iz toga srpski snađu za tešku svagdanju životnu borbu. Već je Goethe opazio, da je na svima vrhuncima mir (»Auf allen Gipfeln ist Ruh«), čime je mislio duševnu vedrinu i spokojoštvo, koje nam pruža boravak u planinama. Zato se mi planinari u planini prepordamo i vraćamo u svagdašnji život osvježena tijela i očišćene duše. Stoga je i u našem vlastitom interesu, da lijepi i korisni planinarski sport gojimo i da za njega, gdjegod je to moguće, pravimo živu propagandu«. S ponosom ističe, da rad »Velebita«, koji se i u prošloj godini kretao već ustaljenim smjernicama, donosi svake godine svoje plodove, pa može mirne duše reći, da sušacka podružnica stalno napreduje ne samo što se tiče broja članova, nego i samoga rada i materijalnog stanja društva. U razvoju našega planinarstva mogu se u glavnom razlikovati dva pravca: teoretski i praktični. Prije rata i odmah iza rata udareni su ideološki temelji za razvoj hrvatskog planinarstva te je naročito radom Dra. Krajača i drugih naših starijih planinara stvoren program za razvoj našeg narodnog planinarstva. Nakon rata počelo se jakim tempom i praktički raditi na tome, te je živom propagandom u »Hrvatskom Planinarskom Dru-

štvu« okupljen velik broj aktivnih planinara i uz to se počelo, što je vrlo važno, sa sistematskom izgradnjom planinarskih kuća i skloništa. Sušačka je podružnica u tome takoder prednjačila, te je podignućem planinarske kuće na Obruču g. 1926. tako reći započet intenzivni rad na izgrađivanju planinarskih objekata u čitavom radnom području Hrvatskoga planinarskog društva. Tako su godimice stale nizati krasne planinarske kuće od Obruča pa sve do dalmatinskih planina, a ove će godine rad na tom polju biti okrunjen podignućem davno željkovanog planinarskog doma na Risnjaku. Sada valja poraditi oko toga, da naše kuće budu što više posjećivane i da u njih privučemo i šire krugeve pučanstva. Zato treba nastojati, da se pristup do tih kuća učini što lakšim. U našem planinarskom pokretu ne možemo računati samo na planinare teže vrste, koji su sposobni za uspone na visoke planine, t. zv. alpiniste, već i na pretežnu većinu običnih planinara, koje valja privući u planinarski pokret, a to ćemo postići, ako im se po mogućnosti olakša planinarenje.

Radi što bolje propagande planinarstva sušačka je podružnica i prošle godine zajedno sa bratskom podružnicom »Mosor« priredila izložbu foto-slika u Sušaku i Splitu, koja je vrlo lijepo uspjela, a do godine će o 10-godišnjici svoga opstanka prirediti ponovno takvu izložbu. Na koncu svoga govora predsjednik se sjeća pokojnih članova Ivana Rubinića, bivšeg potpredsjednika podružnice, i Draga Medvedića, koji su prerano umrli, a u radu društvenom sudjelovali zdušno i vjerno. Ističe sa zahvalnošću živi interes, koji Matica pokazuje za rad »Velebita«, zahvaljuje mjesnoj stampi na pažnji i potpori i poziva sve članove, da i u buduće porade što jače oko napretka podružnice aktivnom suradnjom.

Tajnik g. Gabrijel Naglić u svom izvještu s ponosom ističe, da malo koje društvo u Sušaku može na svojoj skupštini zabilježiti tako plodonosan i uspješan napredak, kako to može »Velebit«. Svaka skupština bilježi novih uspjeha i nijedna se nije svršila negativnom bilansom rada. Zasluga za sve to ide članove, koji ispravno shvaćaju povjerene im dužnosti i rado sudjeluju u radu za probitak društva, a gdje je rada, tu je i uspjeha. — Članovi: U g. 1930. brojilo je društvo 351 člana, a kako velik dio njih nije vršio članskih dužnosti plaćanjem članarine, brisano je iz društva 50 članova, dok je 80 novih članova pristupilo, te sada društvo broji 381 člana, i to: 52 utemeljitelja, 286 redovitih i 43 podmlatka. — Izletnička sekacija, koju vodi pročelnik drug Krešo Šojat, priredila je 14 ljetnih izleta sa 164 učesnika na ove planine: Obruč, Risnjak, Tušobić, Bitoraj, Bijele Stijene itd. Ova je sekacija provela važnu markaciju Platak — Gorničko — planinarska kuća pod Obručem, da tako udovolji želji zagrebačkih drugova za izvedenje izleta Lokve — Platak (Risnjak) — Obruč. — Speleološka sekacija, koja je prošle godine osnovana, bilježi već u svom početku par lijepih izleta, što ih je pod vodstvom svoga pročelnika Dr. M. Premrou izvela po Gorskem Kotaru i to u spilje u okolini Fužine, Lokava i Delnica. — Skisekcija, za koju se od godine do godine javlja sve veće zanimanje, u prošloj godini može se podićiti lijepim napretkom pogotovo u pogledu broja izleta i učesnika. Sada broji 57 članova, od kojih su 33 verificirana u zagrebačkom zimsko-sportskom podsavezu. U svemu su priredena 23 izleta sa 603 učesnika po Gorskem Kotaru i većinom u Delnicama i u Platku. Na svima skijaškim utakmicama, što su u ovoj sezoni priređivane u Delnicama, nastupao je uvijek lijepi broj članova ove sekcije. — Foto-sekcija, koja je ove godine poseve obnovljena, pokazala je zaslužom svoga pročelnika Dr. H. Emilia najjači rad do sada. Uređena je društvena foto-komora, za koju su nabavljene potrepštine i kemikalije. Prof. Barić i

Dr. H. Emili držali su redovite tečajeve za obučavanje početnika u fotografiji, koji su bili dobro posjećivani. Za službom ove sekcije društvo je priredilo vrlo uspјelu foto-amatersku izložbu zajedno s »Mosorom« u Sušaku i Splitu. Osim toga ova agilna sekcija uređuje društveni album. — Predavanja s diapositivima održano je 8, i to: ing. Ante Premužić držao je 2 predavanja o Velebitu, Dr. H. Emili 2 predavanja o prvoj pomoći u planinama, Dr. Dinko Vitezović 2 predavanja o Obručkom sklopu, Duro Pany o razvoju planinarstva u Dubrovniku i T. Mateljan o planinama u Dubrovniku. — Društvena pokladna zaba va vrlo je dobro uspјela koliko u materijalnom toliko i u moralnom pogledu. — Izmjene u odboru izvršene su prošle jeseni na taj način, da je tajnika K. Šojata, koji je preuzeo pročelnštvo izletničke sekcije, zamjenio u dužnosti blagajnik G. Naglić. Izvještaj tajnikov prima se u cijelosti s odobravanjem na znanje. — Nato je blagajnik drug H. Kordić podnio svoj izvještaj, koji iskazuje čisti dobitak na 31. III. 1932 sa D 9.365.79 te se prima jednoglasno na znanje. Nadalje čita društveni proračun za g. 1932.-33, koji se također prima na znanje i u cijelosti odobrava. — Nakon izvještaja nadzornoga odbora i podijeljene odrešnice upravnom odboru, pristupilo se na predlog predsjednikov izboru novog odbora, u koji su po predlogu druga Jurice Ratkovića per acclamationem izabrani ovi: predsjednik Dr. Dinko Vitezović, potpredsjednik Duro Ružić, tajnik Edgar Kühnel, blagajnik Hamlet Kordić, zamjenik tajnika Ivan Mach, zamjenik blagajnika Nikola Radonić, odbornik Božo Mikuličić, pročelnik izletničke sekcije Krsto Šojat, pročelnik ski-sekcije Duro Ružić, pročelnik foto-sekcije Dr. Hinko Emili, pročelnik šumske sekcije ing. Stanko Kariolić, pročelnik speleološke sekcije Dr. Milan Premrou; nadzorni odbor: Vladimir pl. Rieger, Gabrijel Naglić, Albin Kauzlaric. Predsjednik zahvaljuje na izraženom povjerenju i obećaje, da će i u buduće sa drugovima odbornicima poraditi oko što većeg napretka društva. Napose ističe važnost novo osnovane sekcije za pošumljivanje primorskog krša, pa kako je društvo već dosad mnogo na tome radilo, nema sumnje, da će sada još više imati uspjeha, kad na čelu sekcije stoji drug ing. Kariolić, koji jekao stručnjak najbolje zvan da vodi akciju pošumljivanja. — Kod eventualija predlaže drug I. Prelovec da se u budućoj sezoni angažiraju treneri za članove ski-sekcije, a drug VI. Rieger predlaže, da se odobri veći kredit za tu sekciju. Predsjednik odgovara, da je poslan u ski-tečaj član M. Banjanin, koji će buduće zimske sezone biti društveni trener. — Nato je predsjednik zaključio skupštinu, pozvavši sve članove, da posjećuju što marljivije sve društvene sastanke, izlete i ostale priredbe i ujedno da se u što većem broju pretplate na jedini naš hrvatski planinarski časopis »Hrvatski Planinar«.

FOTOGRAFSKA IZLOŽBA H. P. D-a

Naša fotosekcija, dosljedna svojem običaju, priredila je od 23. IV.—2. V. o. g. na ovogodišnjem proljetnom Zagrebačkom Zboru svoju fotografsku izložbu pod značajnim naslovom: »S kamerom u prirodi i domu«. Ta je izložba velikim brojem biranih i uspјelih slika pokazala širokoj javnosti zamašan fotoamaterski rad članova matice i njezinih podružnica kao i saveznog Srpskog planinarskog društva u Beogradu i ubrala vrlo pohvalnu ocjenu u stručnim krugovima. Razlikovala se od dosadašnjih sličnih društvenih priredbi time, što je sadržaj i opseg njezin proširen, te su uz motive iz prirode i planinarstva bili obilno zastupani snimci iz intimnog domaćeg života, čime se htjelo pokazati, da se fotosekcije planinarskih društava ne bave samo snimanjem planinarskoga svijeta, već uopće

Foto: Dr. Kušan

CRNA GORA: VELIKO STABLJANSKO JEZERO.

Foto: Dr. Kušan

CRNA GORA: POGLED S ORLOVCA:
lijevo Vlasulja, desno Biočke Grede i Smrekovac.

Foto: kap. Gattin

BIOKOVO: GOLA KRŠKA POVRS.

Foto: Moroević

OTOK RAB: POGLED S KAMENJAKA
na mjesto Rab.

svega, što je lijepo i vrijedno, da se zadrži u trajnoj uspomeni. Ta planinar fotoamater nije čovjek jednostran i uskovidan; naprotiv njegovo oko, izošteno čestim boravkom u bajnoj gorskoj prirodi, vidi i osjeća ljepotu svuda i svagdje pa i u mimoletnim pojavama svakidašnjeg života. I treba priznati, da je to proširenje programa naišlo na velik odziv u krugovima naših fotoamatera. Stiglo je oko 600 fotografija od 9 fotosekcija, a izloženo je 248 primjeraka od 49 fotoamatera, dok se oko 300 slika, koje je ocjenjivački odbor bio već odabralo za izložbu, nije moglo izložiti radi vrlo ograničenoga prostora. Iz toga se vidi, da ova izložba u tom pogledu nadmašuje sve dosadašnje slične društvene priredbe.

Izložba je pokazala vidljiv napredak našega fotoamaterstva i time, što se na njoj očito vidjelo, da je ono, što je znanost novo pronašla na polju fotografije — a toga nema malo — obilno usvojeno i vješto iskorišćeno u tehničkoj izvedbi. Zastupane su gotovo sve vrste fotoamaterske vještine, počevši od čisto planinarskih motiva do portreta. Pa i »nova stvarnost«, koju osobito propovijeda nje-mačko fotoamaterstvo, došla je do izražaja u biranim motivima. »Prova« Ante Petričića (Zagreb) bijaše dostojan zastupnik te struje. Fini detalji, n. pr. »Toranj katedrale« Vladimira Pribanića (Zagreb); portreti, n. pr. Dejana Jankovića (Beograd), M. Čičeka (Ivanec) i Fr. Matijašića (Zagreb); cvijeće, n. pr. Rud. Kitaly-a (Osijek), gdje. Geme Prister (Zagreb), arhitektura, n. pr. »Zidani most« od Erika Zorko (Zagreb); bezbroj prirodnih snimaka, morske slike, kao i one iz ciganskog života, intimne idile iz domaćeg života i prizori iz životinjskog carstva jasno pokazuju, da zapravo nema momenta ni predmeta, kojega planinar amater ne bi umio s prave strane uhvatiti i tehnički obraditi. Isto je tako sve, što moderna tehnika pruža, zgodno i vješto primjenjeno: raster, mehani crtež, radir-raster, bromulni tisak, uporaba predleća i širokokutnih leća, koloriranje i toniranje u različnim bojama — uopće sva pomoćna sredstva moderne fotografije došla su do jačnog izražaja na izloženim slikama. Time su naši fotoamateri pokazali, da pomnivo i vjerno prate razvoj fotografije i suvremene stručne literature.

Velika većina motiva iz prirode i planinskog svijeta naročito svjedoče da su naši fotoamateri ostali vjerni svojoj glavnoj svrsi, t. j. propagandi ljepote naših planinskih krajeva. Sa sviju strana naše domovine ovdje su kao u velikom zboru bile sabrane krasne slike, sa kojih se skladno izvijala veličanstvena himna »lijepoj našoj domovini«. Gore, planine, uvale, spilje, more, obala, vodopadi redali se u bujnom šaru pred očima gledalaca, koji su ovdje mogli zornim načinom upoznati, koliko li bogatstvo čarobnih krasota kriju naši dosad u širokim krugovima tako slabo poznati krajevi, za kojima ljepotom zaostaju, kako pjeva Pre-radvović, svi skupa krajevi tudega svijeta.

Od izloženih nagrađene su 22 slike nagradama, koje je dijelom dala fotosekcija H. P. D-a (6), a dijelom sakupila (16) od foto-tvrtka u Zagrebu. Prvu nagradu (D 300) fotosekcije dobio je Viktor Riedl (Sušak) za sliku »Prosjakinja«; drugu (D 100) Dejan Janković (Beograd) za »Stogodišnjaka sa Avale«; treću (D 100) Ilija Jovanović (Dubrovnik) za »Skijaške sjene«; četvrtu (D 100) M. Čiček (Ivanec) za »Portret djevojke«; petu (D 100) Dr. Emili (Sušak) za »Bonacu«; šestu (D 50) Ivica Sudnik (Samobor) za »Pogled na Samobor«. Nagrade tvrtke Kodak dobili su ovi: Erik Zorko (Zagreb) za »Zidani Most«; Ratimir Stefanović (Beograd) za sliku »Pre nego se potpalii dinamit«; Vojislav Milišić (Dubrovnik) za motiv iz Banata »pod snijegom«; Josip Kahn (Sarajevo) za »Nikolinje Stijene« (Treskavica). Nagrade tvrtke Perutz dobili su: Weissman (Zagreb) za snimak »Pred Tomislavovim Domom«; Dušan Frković (Zagreb) za »Kaštel Gomilica«; I. Plaček (Sarajevo) za »Čvrsnica — Diva Grabovica«; K. Šoja (Sušak) za »Pohorje, šuma zimi«;

Gema Priester (Zagreb) za »Clioia«; Franjo Matijašić (Zagreb) za portret »Tko ga ne pozna«. — Nagrade tvrtke Griesbach i Knaus: Ante Petričić (Zagreb) za »Provju«; Otokar Hrazdira (Ivanec) »Kuća u Sv. Vidu kod Malinske«; Vladimir Pribanić (Zagreb) »Lubanja«. — Nagrade tvrtke Gaevert: Vladimir Novak (Zagreb) »Stari grad Klis«; Rudolf Kiraly (Osijek) »Ušće Karašice«; T. Malić (Zagreb) »Žedna«. — Članovi jura bili su gđ. Dr. Zlatko Prebeg, Božidar Barišec, Ivan Zorko, V. Šetina i Ž. Petričić, koji su sebe, u koliko su izložili, isključili od svake nagrade.

Treba napomenuti, da fotosekcija H. P. D-a posvećuje punu pažnju fotoamaterskom podmlatku, pa da je uz starije prokušane amatere nagrađen znatan broj omladinaca. S pohvalom moramo naglasiti, da su se pojedine fotosekcije odlično istakle velikim brojem pripozlanih snimaka, koji i izborom motiva i tehničkom izradbom stoje na visokom stepenu fotoamaterske vještine. Napose to vrijedi za naše fotosekcije Ivanec, Sušak, Dubrovnik, Sarajevo, Osijek, Samobor, pak za fotosekciju Srpskog Planinskog Društva — Beograd.

I. Zorko.

TURISTIČKE NOVOSTI

JOŠ O HRANI PLANINARA I SPORTAŠA. Dr. med. Ernst Stengel (Semmering) priopćio je u »Allgemeine Bergsteiger Zeitung« (br. 425.) zanimljiva iskustva o ishrani planinara za vrijeme teške ture po Alpama, koja je trajala 17 dana. Hodalo se dnevno poprečno 11—12 sati, a poduzele su se uz pješačenje laganje i teže partie penjanja. Prtljaga triju dama iznosila je 13—15 kg, a dvojice gospode 15—17 kg. »Ugodno smo se iznenadili, kaže Dr. Stengel u svom članku, kada smo na kraju izleta ustanovili, da nitko od nas nije ništa izgubio na težini, pače su troje nas dobili do 2 kg. Upalo nam je osim toga u oči, da za čitavog puta nijesmo bili umorni. Predvidjeli smo mnogo više dana za odmor, nego što smo ih proveli, a provedeni dani odmora činili su nam se suvišni, tako smo bili svježi. Glavni razlog ovih ugodnih pojava treba da se po našem mišljenju traži u izboru hrane i održavanju određenog vremena za obroke. Već smo od naših prijašnjih izleta bili naučeni, da u bregovima dobivamo malo mesa, a da i hrana zbog nedostatka voća i zelenog povrća sadrži malo vitamina. Ovog puta učinili iznimku, što smo redovito četiri puta na dan uzimali po jednu veliku žlicu Ovomaltine, koju smo pomiješali u zajutrat i juhu, a uzeli smo je i suhu iz kutije. Kod naše smo ishrane pazili na to, da u raznim planinarskim kućama dobijemo po mogućnosti mlijeka, maslaca i sira. Bilo nam je draga, što smo uslijed upotrebe Ovomaltine bili uvijek svježi i sposobni za dalji put, pa smo imali razloga da s ovim dodatkom našoj hrani budemo potpunoma zadovoljni. Čitavim je nizom pokusa u laboratorijima, među kojima su oni istraživača vitamina Funka najpoznatiji, ustanovljena velika sadržina vitamina u Ovomaltini. Ova ima vitamine A i B, a i nešto vitamina C.

Jedna od glavnih sastojina Ovomoaltine je maltoza. Iz radova Liebiga poznamo laku probavljivost i resorpciju ekstrakta slada, a od otkrića vitamina znamo cijeniti sadržaj vitamina u ekstraktu slada. Mnogim je pokusima dokazana biološka vrijednost ekstrakta slada, koja je mnogo veća od one običnog šećera, ma da su im kalorijske vrijednosti jednakе. Ekstrakt slada je vredniji, jer sadrži za asimilaciju hrane i za život organizma prijeko potrebe vitamine. Osim toga je granica asimilacije maltoze mnogo veća od one običnog šećera. Organizam može do granice zasićenja da prima po prilici dvostruku količinu maltoze nego običnog šećera, a po prilici devet puta toliku količinu nego

mlijecnog šećera. Nadalje je pokusima prof. Abelina dokazano, da je resorpcija kod Ovomaltine mnogo brža nego kod ostalih vrsti šećera. Na sebi samima smo opazili, što je kod ostalih grana sporta već ustanovljeno, da Ovomaltine kod napornog rada mišića direktno povećava snagu. To nije nimalo čudno, ako se imade na umu činjenica, da mišići kao izvor energije za svoj rad upotrebljavaju u prvom redu ugljikohidrate. Pokusi Abeline s izoliranim srcem žabe pokazali su konačno, da se dodatkom Ovomaltine, kratko vrijeme nakon što je srce stalo, njegova djelatnost oživi. Kontrolni pokus s običnim šećerom nije dao povoljan rezultat. Uvjerili smo se dakle, da je Ovomaltina zbog svoje znatne sadržine maltoze osobito prikladna hrana za sportaše. Ona djeluje izvrsno kod velikih naporu, jer svojom hranivošću i sadržinom vitamina daje tijelu tvari za izgradnju u najprikladnijem obliku. Osobito se njena vrijednost pokazuje kod duljih tura, gdje postoji poteškoća da se nabavi bilo koja hrana, koja sadrži vitamine.«

OSOBITI KRUH ZA PLANINARE I SPORTAŠE. Poznato je, da narodi na sjeveru drugačije prigotavljaju kruh nego drugi Evropljani, pa da napose švedski i norveški sportaši veliku pažnju posvećuju pitanju kruha. Tako se može čitati u izvještajima o utakmicama u dalekom skakanju na skijama i sličnim priredbama, da sportaši iz škandinavskih zemalja sa sobom donose osobiti domaći kruh »knäcke« i da toj hrani u glavnom zahvaljuju svoje uspjehe. Taj se kruh razlikuje od običnog kruha načinom prigotavljanja, nesravnjivo većom hranivošću i gotovo neograničenom trajnošću. »Knäcke«-kruh sadrži bjelančevine, najvažnije mineralne tvari vanjskih žitnih zrnaca i klice, koje se gube kod prigotavljanja običnog kruha. Tako »knäcke«-kruh ima samo 4—5% vode, a obični kruh oko 50%.

Zdravstvena prednost »knäcke«-kruha ne sastoji samo u većoj količini hranivih tvari, nego i u tome, što se taj kruh radi svoga krutoga sastava mora temeljito žvakati. To vrlo povoljno djeluje na slinavice i na probavne organe; vanredno obilno izlučivanje sline ima za posljedicu znatno smanjenje žđe. Jasno je, da je takav kruh vrlo podesan za naporne uspone u visokim gorama, jer je vanredno hraniv, ima veliku trajnost i malu težinu. Takav kruh zadrži ukusnu tečnost i nakon 8 godina. (Po R. E. Schnorf-u u švicarskom časopisu »Die Alpen«, 1929., br. 1.).

PLANINARSKI OBZOR

PREDAVANJA Dr. BR. GUŠIĆA U PRAGU, BRATISLAVI I BEČU. Prigodom svoga boravka u Pragu održao je g. Dr. Branimir Gušić, predsjednik H. T. K. »Sljemenja« i član našega društva, tri predavanja iz planinarstva i etnografije. Prvo predavanje pod naslovom: »Durmitor i Prokletije« držao je 22. IV. o. g. na poziv čehoslovačkog zemljopisnog društva, a drugo je predavanje »Čovjek na dinarskim gorama« priredio 25. IV. slavenski institut u zajednici sa čehoslovačkim narodopisnim društvom. Treće je predavanje upriličila 29. IV. Praška »Jadranska Straža«, a tema mu je bila: »Ljetote otoka Mljeta«. Praško novinstvo u velike hvali vještini g. predavača i njegove prekrasne slike. — Početkom svibnja ista je predavanja g. Dr. Gušić održao u Bratislavi na poziv tamošnjih čehoslovačkih kulturnih društava, gdje je također polučio velik uspjeh. — Na povratku u Zagreb predavač se zadržao u Beču, gdje je u velikoj dvorani alpinskoga društva 6. svibnja o. g. držao na njemačkom jeziku predavanje pod naslovom »Prokletije na medji Crne Gore i Albanije«. Njegova predavanja, popraćena dugim nizom sjajnih diapositiva po vlastitim snimcima, pobudila su svuda veliko zanimanje za veličajne planine Di-

narskog gorskog sklopa. Češki publicist i dobar poznavalac naših krajeva, Jaroslav Urban, veli u svom izvještaju u velikom dnevniku »Narodni Listy«, da predavanja g. Dr. Gušića nadmašuju (nejskvělejší) sve, što se dosad na polju propagande za ljepote i život Jugoslavije uradilo u Čehoslovačkoj, u kojoj »prazna, službena i poslovna reklama već danas ne upaljuje (»ne plati«), a niti nadute riječi«.

Članak Dra. B. Gušića o sjevernoj stijeni Prutaša u sklopu Durmitora izšao je u lipanjskom broju (1122.) alpinističkog časopisa »Oesterreichische Alpenzeitung«, glasila uglednog Austrijskog alpinskog kluba (Ö. A. C.) u Beču.

DRUŠTVENE VIJESTI

DR. B. BAUER O DURMITORU. Mladi njemački učenjak i alpinist g. Dr. Bernhard Bauer iz Graza, posao nam je opis svojih uspona na Durmitor sa lijepim fotografijama toga visokogorskog područja, u kojem je prošle godine sa svojim planinarskim drugovima izveo više uspjejih jurija na najviše vrhove. Pisac je lane promoviran na čast doktora filozofije na gradačkom sveučilištu na osnovu svoje radnje iz područja geografsko-geološkog: »Die Morphologie des Nördl. Velebit« sa brojnim fotografijama, morfološkom i geološkom pregleđnom kartom Sjevernog Velebita i sa kartama uleknine oko Lubenovca, zatim onih oko Dabara i Oštarijskog Polja te kartom tragova ledenog doba na Sjevernog Velebitu, kao i sa više profila. U dnevniku »Grazer Tagespost« objelodanio je više zanimljivih prikaza o našoj zemlji, tako među ostalim o Jablancu pod Velebitom i o Crnoj Gori. Pripada akademskoj sekciji Njem. i Alp. Društva u Grazu, te je lično proučavao u više navrata Sjeverni Velebit, a pri tom su ga pratili njegova majka i otac, poznati njemački alpinist g. Dr. Vincenc Bauer, potpredsjednik štajerskog zemaljskog sudišta u Grazu, koji su izjavili, da im je Velebit jedna od najsimpatičnijih gora, što ih poznaju. Opisi i fotografije g. Dr. B. Bauera u ovom broju »Hrv. Planinara« su zanimljivi i zato, što su to opisi geografskog stručnjaka, a vrsnog alpinista i iskrenog stranca, koji je oduševljen Dinaridama. On dolazi s alpinskim mjerilom, koje primjenjuje na naš Krš, i nalazi ga alpinistički važnim i dostojnim naučne pažnje. Što više, on je nakon iskustva u teškom krškom terenu zavolio i čestito i primitivno, ali bistro i sposobno gorsko pučanstvo Dinarskog gorja, napose naše muslimane, članove naroda sa patrijarhalnim poštenjem, što ga danas u blizoj Evropi valjda još samo naše Dinaride mogu da dadu. Usponi g. Dr. B. Bauera i drugova sastavni su dio organičkog razvoja našeg planinarstva, o kojem je prije osam godina (»Hrv. Planinar« 1925.) izrečena misao, da će se na Dinarskom gorskem sklopu ispisati nove stranice evropskog alpinizma. Prvi razvojni stepen ostvaren je pionirskim radom naših istraživača i planinarskih prvaka Dra. K. Bošnjaka, Dr. R. Simonovića, Dr. J. Poljaka, Dr. I. Horvata, Dr. G. Gušića, D. Jakšića i dr., koji su planinarski otkrili i otvorili ovaj neobični važni i krasni jugozapadni dio Dinarida. Tek što je to bilo izvršeno, dolaze njemački alpinisti i izvode teške prve i nove penjačke uspone, pružajući ocjenu uspona po evropskom mjerilu. Tako nastavljaju djelo naših planinarskih prvoboraca i donose neke prve alpinističke fotografije sa vrhova i penjačkih uspona, a napose prve snimke sa snijegom pokritih visokih gora, koje gledaoca zadivljuju, a koje »Hrv. Planinar« donosi u ovom broju. Time su Dinaride na osnovu ranijeg rada domaćih planinara stupile, nadamo se, u svoju drugu šиру evropsku fazu alpinističkog razvoja, t. j. postaju sastavnim dijelom normalne srednjoevropske alpinistike,

što će jamačno biti istovetno sa razmahom turizma na tom gorskem području, a napose na Risnjaku, Velebitu, Dinari, Biokovu, Orjenu, Lovćenu, Magliću i Durmitoru. Gosp. Dr. B. Bauer je popularizovao naše Dinaride ne samo svojom znanstvenom radnjom o Velebitu, nego je i čitavim nizom predavanja u austrijskim gradovima sa brojnim vlastitim diapositivima zorno prikazao ljepote Durmitora među njemačkim alpinistima.

Dr. I. K.

DALJI PRINOSI NAŠIH PODRUŽNICA ZA GRADNJU PLANINARSKE KUĆE NA RISNJAKU. U dično kolo naših vrlih podružnica, o kojima javismo u br. 4., da su se odazvale pozivu maticе od 9. XII. 1931. na solidarnu suradnju pri gradnji zajedničkog planinarskog doma na Risnjaku, stupile su nedavno ove naše organizacije: H. P. D. podružnica »Gvozd« u Sisku, koja je u prošloj godini poslala matici lijep prinos od D 3.000, a ove godine opet D 1.000, dakle ukupno D 4.000 u istu svrhu; H. P. D. podružnica »Klek« u Ogulinu, koja je odlučila svu svoju gotovinu (oko D 5.000) namijeniti za gradnju risnjačke kuće; H. P. D. podružnica »Plešivica« u Jastebarskom, koja je u tu svrhu votirala prinos od D 1.000; H. P. D. podružnica »Jelenc« u Gerovu, koja je početkom ove godine poslala prinos od D 250, ponovo je ovih dana poslala D 750, dakle ukupno D 1.000, što je za ovu novu i malu podružnicu pohvalno i dično; H. P. D. podružnica »Zrin« u Petrinji, koja je ovih dana poslala prinos od D 500 i ujedno $\frac{1}{8}$ članarine za g. 1932. u iznosu od D 511.50. Dosad su naše podružnice u tu svrhu poslale matici ili votirale za gradnju planinarske kuće na Risnjaku iznos D 36.000. Sa zahvalnošću bilježimo taj uzorni primjer društvene solidarnosti i ponovo pozivamo i ostale podružnice, da u ovim teškim prilikama priskoče matici pri izvedenju ovoga po hrvatsko planinarstvo tako znamenitog pothvata!

Imena podružnica i dobrotvora, koji će u tu svrhu dati najmanje D 1.000, bit će uklesana u spomen-ploču nove kuće na Risnjaku.

OSNUTAK H. P. D. PODRUŽNICE »KAMENJAK« U RABU. Prijatelji prirode na otoku Rabu u nastojanju, da organizuju gajenje planinarenja u ovom krasnom kraju, sastali su se 8. lipnja 1932. godine u prostorijama kupališnog povjerenstva u Rabu. Na tom je sastanku iznio potrebu organizovanog gajenja planinarenja u Rabu g. Dr. M. Tomašić, našto prisutni jednoglasno zaključiše, da se u Rabu osnuje podružnica H. P. D. Ime je podružnice dano »Kamenjak« po najvišem vrhu Kamenjaku 408 m na otoku Rabu. Podružnica imade sada 14 članova, a nakon što joj budu potvrđena društvena pravila, sazvat će se redovita glavna kontsitusirajuća skupština. Na sastanku izabran je privremen odbor: predsjednik Dr. Bujas Niko, tajnik Dr. Tomašić Marijan, blagajnik Kvadranti Josip, i dva odbornika Maroević Miroslav i O. Rade Stjepan. Prve briže planinara na otoku Rabu u smislu društvene svrhe bit će markiranje puteva na brojna krasna izletišta na otoku Rabu, uređenje pojedinih vidilica, a naročito i trasiranje i markiranje turističke staze na vrh Kamenjak, koju će trasu na zamolbu »Kamenjaka« izvesti g. ing. Premužić Ante, poznati tehničar u izvađanju turističkih staza po Velebitu i na Rabu u šumi Dundo. — »Kamenjak« će u stalnoj suradnji sa općinskim poglavarstvom u Rabu i sa kupališnim povjerenstvom bez sumnje doprinijeti i napretku prometa stranaca na Rabu time, što će im omogućiti polazak na razna krasna izletišta na Rabu, na Kamenjak i ostale krasne vidilice na Rabu, odakle se stere veleban pogled na grad i otok Rab, na plavo naše Jadransko more i brojno otočje. Podružnica je već započela sa radom. Tjedne sastanke svakog četvrtka drži u prostorijama Kupališnog povjerenstva. Društveni je izlet do sada bio u šumi Dundo, do samostana Sv. Eufemije i ruševina Sv. Damjana. G. insp. Premužić ovih dana trasira stazu na Kamenjak i istočnu obalu otoka.

»Učkar«.

OBNOVA PLANINARSKE PODRUŽNICE U BRODU NA SAVI. Godine 1925. osnovaše prijatelji prirode i čarobnih planina u Slavonskom Brodu podružnicu Hrvatskoga planinarskoga društva pod imenom »Dilj-Gora«, koja je g. 1929. likvidirala, pošto se je većina osnivača preselila.

Nedavno je među tamošnjim građanstvom ponovno pokrenuta hvale vrijedna misao, da i grad Brod poput drugih naših gradova i većih mjesta opet prione uz planinarski pokret, koji sa plemenitom narodnom, odgojnom i kulturnom za-daćom spaja ozbiljnu brigu za podignuće narodne privrede, što je napose u ovim teškim prilikama od nemale važnosti. Javljuju nam odanle, da se radi o osnutku ili bolje obnovi planinarske podružnice H. P. P-a.

PLANINARSKI ZNAKOVI I PUTOKAZI U VELIKIM ŠUMAMA. Ministarstvo unutrašnjih poslova, odjeljenje javne bezbjednosti, uputilo je banskim upravama poseban raspis od 14. III. o. g. Pov. br. 7380. o potrebi označivanja putova (staza i prosjeka) radi lakše orientacije putnika i turista kod prolaza bez vodiča kroz velike komplekse šuma s pozivom, da takve putove dadu obilježiti oznakama ustaljenim od planinarskih društava u obliku crvenih krugova oličenih bijelim krugovima. Na raskršćima treba postaviti putokaze sa oznakama: kuda vodi dotični put i koliko je pješaku potrebno, da dođe do izvjesnih točaka (mjesta). Te oznake treba izvršiti kako u državnim tako i u privatnim velikim šumama, a u ovim posljednjima neka to učine sami vlasnici sa svojim osobljem ili planinarske organizacije sa dozvolom dotičnih vlasnika. Ove oznake imaju se u što kraćem roku izvršiti, a postavljeni znakovi i putokazi neka se u buduće održavaju u ispravnom stanju. Ova opća korisna naredba, ako se potpuno provede, poslužit će bez sumnje unapređenju turizma i ujedno zaštiti putne oznake planinarskih društava od samovoljnog razaranja, koje je na žalost u posljednje vrijeme uzelio veliki mah u planinskim predjelima.

OSNOVE ZA NOVE PLANINARSKE KUĆE I SKLONIŠTA. Naša agilna podružnica »Papuk« u Virovitici zasnovala je gradnju nove planinarske kuće u svom radnom podružju, i to u okolini Jasenačkog puta i u šumskom predjelu Franješina. Ovih je dana preko središnjice predala molbu ministarstvu šuma i ruda i brodskoj imovnoj općini za gradilište i gradevni materijal.

U isto vrijeme snuje sličnu gradnju H. P. D. podružnica »Strahinjščica« u Krapini, koja je na posljednjoj skupštini povjerila novom odboru akciju za gradnju skloništa i piramide na Strahinjščici.

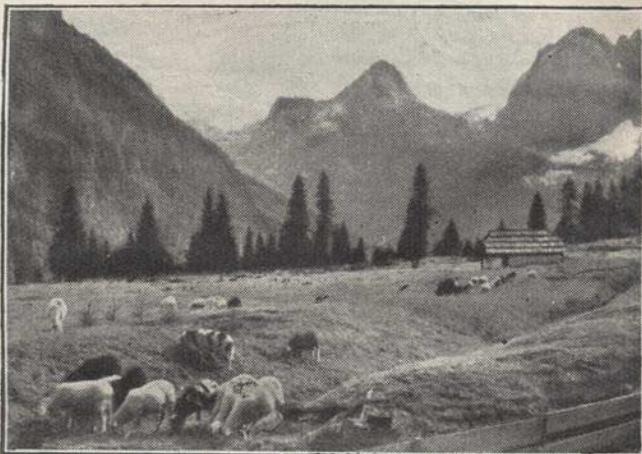

SADRŽAJ: Dr. B. Bauer: U čaru Durmitora (sa 4 slike na umj. prilogu) str. 195. — Dr. K. Bošnjak: Na nepoznatim i poznatim stazama u Crnoj Gori (nastavak, sa 2 slike na umj. prilogu), str. 199. — Dr. I. Krajač: Planinarsko nazivlje (konac), str. 203. — U. Girometta: Na vrhu Biokova (sa 1 slikom na umj. prilogu), str. 208. — Rad podružnica HPD-a: 1. »Mosor« u Splitu, 2. »Orjen« u Dubrovniku, 3. »Velebit« na Sušaku, str. 210. — I. Zorko: Fotografska izložba HPD-a, str. 216. — Turističke novosti, str. 218. — Planinarski obzor, str. 219. — Društvene vesti, str. 220.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.—; za dake i neučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—. Pretplatu, reklamacije i rukopise prima HPD središnjica u Zagrebu, Samostanska ulica 2a. — Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak broj 57. — Izdavač: »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.

PRIRODA VAS ZOVE

da Vaše slobodno vrijeme provedete u šumi ili na polju, u gori ili na moru, da oduševljeni boravkom na svježem zraku skupite snagu za svagdanji rad.

U tom oduševljenju nemojte medjutim zaboraviti na najvažnije, da pripremite i osigurate blagotvorno djelovanje boravka u prirodi okrepnom hranom, koja jača tijelo, da ga ne umara nepotrebnim balastom, i koja Vas ne veže na stalne dnevne obroke.

Popijte ujutro, a i za vrijeme izleta iz Vaše termosflaše šalicu

OVOMALTINE

koja imade vrlo ugodan okus, lako se probavlja, te pretstavlja koncentrovanu hranu iz najboljih naravnih proizvoda. Ovomaltine se brzo čitava pretvara u krv, stvarajući zalihu energije, jačajući tjelesnu i duševnu djelatnost.

Dobiva se svagdje.

Tražite besplatni uzorak pozivajući se na taj list od

Dr. A. WANDER D. D., ZAGREB

Persenso ploče

dobivaju se kod

FOTO CORSO, ZAGREB
ILICA BR. 25

JESENSKY I TURK

ZAGREB
JURIŠIĆEVA ULICA BROJ 1

preporuča:
SVU OPREMU
ZA PLANINARE
TURISTE I
ŠPORTAŠE

HOTEL KRK U KRKU

daje članovima Hrvatskog Planinarskog Društva popust na potpunom pensionu 5%, a po cjeniku 10%. Pension sa taksom i poslugom do 31./V. Din 52,—, od 1./VI. do 31./VIII. Din 56,— dnevno po osobi.

Gevaert
Orthobrom

Ridax Generalno zastupstvo za Jugosaviju

JOSIP VOLEK
ZAGREB, ILLICA 15

Vrhunac postići će

samo onaj, koji upotrebljava u svakom pogledu pouzdan, uvijek jednokomjerni materijal načelo kakvoće.

Gevaert foto papiri poznati su već unatrag četvrt stoljeća kao prvorazredni

filmovi
plote
papiri

vode vas uspiehu!

Planinarski Vodič po Velebitu

Napisao: dr. Josip Poljak

277 strana teksta sa 20 velikih ilustracija
u bakrotisku na prilozima, 101 fotografija,
4 karte, platneni uvez.

Prodajna cijena Din 60.- Za članove HPD pogodovna cijena Din 50.-

Vodič na Plitvička Jezera

Napisao: Dragutin Paulić

120 strana teksta sa 29 slika, 2
karte i 2 nacrta; platneni uvez

Za članove HPD pogodovna cijena Din 20.-
Za nečlanove . . . . . Din 25.-

Dobiva se kod nakladnika

HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO SREDIŠNJICA ZAGREB
SAMOSTANSKA UL. 2a

TELEFON 65-01

GRADSKA ŠTEDIONICA

OPĆINE SLOBODNOG KRALJEVSKOG GLAVNOG GRADA

ZAGREBA

JELAČIĆEV TRG 20 (VLASTITA PALAČA) JELAČIĆEV TRG 20

**ULOŠCI
preko Din 475,000.000,-**

OBAVLJA

najkulantnije sve burzovne kao i ostale
bankovne poslove,

ESKOMPTIRA mjenice,

**IZNAJMLJUJE sigurnosne pretince
(SAFE-DEPOT)**

PODJELJUJE

hipotekarne zajmove na novogradnje kao
i na starogradnje uz 9% čistih

ZA SVE OBVEZE NAPOSE ZA

ULOŠKE

JAMČI OPĆINA GRADA ZAGREBA